

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02644

DER MOSKVER KUNST TEATER

Abraham Cahan

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דער מאסקווער
קונסט מעאמער

○○○○○○

פון
א. ב. קאהאן

○○○○○○

ארויסגעגעבען פון דער
שיקאגא'ר ארבייטער קולטור ליעג

1923

„ארבייטער קולטור ליעני“

1224 סאוטה אלבאני עווע. :-: שיקאגא, אילל.

ooo

לואים שייפער—פארזיצער

אברהם פאטט, סעקרעטער יעקב סיעגעל, טרעזשורער

דעלעגאטען און ארגאניזאציאנען

ליטעראריש דראמאטישע
געזעלשאפט

משה מייסאן
בן-ציון נארדאן
אברהם פאטט

קולטור קלאב

מ. ב. מייסאן
מ.ר. אסטראווסקי
מ.ר. אלטשולער

קולטור ליעג כאהר

מ. שלעזינגער
דזש. מעדניק
דווארקין

פרויען קונסט קלאב

מ.ר. פאטט
מ.ר. שייפער
מ.ר. פאבריקאנט

סאציאליסט. פערבאנד

לואים שייפער
ד.ר. ז. לארבער
ס. נארדאן

פארווערטס אסאסיאישאן

יונה ספיוואק
יעקב סיעגעל
פ. פעסאוואי

נאציאנאל סאציאליסטיש.
געזאנגס פערטיין

מ. סאסאוויטש
דזש. האלפערן
י. בראמשטיין

מאנדאלין ארקעסטער

דזש. גאליטצקי
פ. גוזמאן

א.ב. קאהאן

פארזארט

עס איז שוין פאריבער א יאהר צייט זינט עס האט אין שיקאגא אנגעהויבען צו פונקציאנירען די „ארבייטער קולטור ליעג“, א קערפערשאפט וועלכע איז צוזאמענגעשטעלט פון א רייע ארבייטער, סאציאליסטישע און קולטורעלע ארגאניזאציעס און וועמענס צוועק עס איז צו פערשפרייטען אידישע און אלגעמיינע אויפקלעהרונג צווישען די אידישע ארבייטער מאסען פון שיקאגא.

אין פערלויף פון דעם יאהר צייט האט די „ליעג“ באוויזען אויף א העכסט דעמאנסטרירענדען אופן אז איהר ערשיינונג אין דעם אידישען ארבייטער לעבען איז ניט נור געווען א ווינשענס-ווערטע און ערפרעהענדע, זאנדערן אז זי איז אויך געקומען אלס א גרויסע און ווירקליכע נויטווענדיגקייט אין דעם געזעלשאפטלי-כען צוזאמענלעבען פון די אידישע ארבייטער פון שיקאגא, און האט אריינגעבראכט א נייעם שמראם פון לעבען און בעוועגונג אין יענע ספערען פון די ארבייטער קרייזען וועלכע זיינען דורך דער מלחמה-צייט און דורך דער הערשענדער רעאקציע איינפאך פאראלזירט געוואָרען געזעלשאפטליך, פאליטיש און קולטורעל.

עס איז דאָ ניט דער פלאץ אויסצורעכענען די פערשיעדענע קולטורעלע טהעטיגקייטען וואָס זיינען אויף אזא גלענצענדען אופן דורכגעפיהרט געוואָרען פון דער „ארבייטער קולטור ליעג“ אין דער קורצער צייט פון איהר עקזיסטענץ. וואָס עס מוז דאָ אָבער יא דערמאָנט ווערען, און דערמאָנט ווערען מיט שמאָלץ און פרייד, איז דער פאקט, אז יעדע עפענטליכע ארויסטרעטונג פון דער „ליעג“ איז פון דעם פאָלק שטענדיג בעגעגענט געוואָרען מיט אמת'דיגער און האַרציגער בעגייסטערונג. דאָס אליין איז דער בעסטער בעווייז אז די „ליעג“ איז ניט נור געקומען צו פערבליי-בען, זאָנדערען אז עס שמעהט איהר נאָך פאָר א גרעסערער און ברייטערער פעלד פון קולטורעלער ארבייט אין דער צוקונפט.

די טיעפע אַנערקענונג וואָס די אידישע ארבייטער מאסען האָבען אזוי אָפט ארויסגעוויזען צו דער „ארבייטער קולטור ליעג“ קען בלויז דיענען אלס א קוואַל צו שעפען נאָך מעהר מוטח און ליכטיגען גלויבען פאָר די יעניגע וועלכע שמעהן ביי דער סאַמע

ארבייט פון דער „ליעג“ און וועלכע באגרייפן די גרויסע און טיפע פערזאנלעכקייט פון זייער ארבייט.

דער בעזוך פון דער מאסקווער קונסט טרופע אין שיקאגא וועט אהן צווייפעל בעשאפען א הערליכע און יום-טובדיגע שטי-מונג צווישען טויזענדער מענשען וועלכע ווייסען ווי צו ליעבען און שעצען דאס שעהנע און אמת עסטעטישעס אין דער מהעאמער קונסט. די „ארבייטער קולטור ליעג“ האט דארום געפונען אלס איהר פליכט ניט נור צו בעטהייליגען זיך אין א גרויסארטיגער אויפגאבע וואס דיעזע פיאנערען פון דער מאדערנער מעאמער קונסט פערדייענען צו קריגען, זאנדערען האט זיך געשמעלט אלס איהר אויפגאבע צו בעקענען געהענמער דעם אידיש-שפרעכענדען און אידיש-לעזענדען טהייל פון די ארבייטער מיט דעם אינהאלט און כאראקטער פון יענע גרויסע קונסט-פארשטעלונגען וואס די רוסישע קינסטלער וועלען דא דורכפיהרען.

די געזאמעלטע קריטיקען פון אב. קאהאן איבער די פאר-שמעלונגען פון די רוסישע קינסטלער, וועלען האפענטליך אפ-געשאצט ווערען פון די יעניגע וועלכע וועלען זיך דאמיט בענוצען, און דער לויין פון דער „ליעג“ וועט באשמעהן אין דער אנערקענונג און אפשאצונג פון איהר פערזוך צו דערנעהנטערען די אמת-גרויסע קינסטלער מיט די וועלכע ליעבען, און שעצען די קונסט.

ארבייטער קולטור ליעג

דר. ז. לארבער

יונה ספיוואק

יעקב סיעגעל

רעדאקציענ'ס קאמיטע

שיקאגא, אפריל, 1923

קאנסטאנטין סטאניסלאווסקי
דער דירעקטאָר און גרינדער פון מאַסקווער קונסט טהעאַטער

די געשיכטע פון מאַסקווער קונסט טהעאטער בקיצור

דער מאַסקווער קונסט טהעאטער איז קוים פינף-און-צוואַנציג יאָהר אַלט און זיין געשיכטע פארנעהמט שוין דיקע ביכער אָנגעפיקעוועט מיט די אינטערעסאַנטסטע און שפּאַנענדסטע לעזע שטאָף. עס איז א געשיכטע פון א רעוואָלוציאָנערע איבערקערעניש אין דעם גאַנצען בעגריף פון דער שווישפּיעל־קונסט וואָס האָט געפונען אַן אָפּקלאַנג אין דער גאַנצער וועלט. דער מאַסקווער קונסט טהעאטער איז געגרינדעט געוואָרען פון קאַנ-סטאַנין סטאַניסלאָווסקי און וולאַדימיר ניעמיראָוויטש-דאַנטשענקאַ. סטאַניסלאָווסקי איז דאָן געווען אַן „אַמאַטשור“ (ליוביטעל) שווישפּילער און דער סטידזש מענעדזשער פאַר דער געזעלשאַפט פון קונסט און לי-טעראַטור. ניעמיראָוויטש-דאַנטשענקאַ איז שוין דאָן געווען בעקאַנט אלס שרייבער און קריטיקער, אָבער ער האָט זיך הויפּטזעכליך אָפּגעגעבען מיט דער ענטוויקלונג פון דער דראַמאַטישער קונסט. ער האָט אויפגע-האַלטען אַ דראַמאַטישע שוהלע און ער פלעגט געבען יעהרליכע פאַרשטע-לונגען פון זיינע גראַדואירטע תלמידים.

פון דיזער געזעלשאַפט פאַר קונסט און ליטעראַטור מיט סטאַניסלאָוו-סקי'ן אַן דער שפּיצע און ניעמיראָוויטש-דאַנטשענקאַ'ס דראַמאַטישע שולע איז אויסגעוואַקסען דער איצט-בעקאַנטער און וועלט בעריהמטער מאַסק-ווער קונסט טהעאטער.

מיט דער גרינדונג פון דעם מאַסקווער קונסט טהעאטער איז ענטשטאַ-נען א נייע עפאַכע אין דער שווישפּיעל קונסט אין רוסלאַנד. זיי האָבען פּעראַיינגיט ארום זיך אלע יונגע שווישפּילער וואָס האָבען געשמרעבט צו די העכערע טהעאטער קונסט און גרויסע מאַלער, קינסטלער און שרייבער. זיי האָבען אָנגעהויבען צום ערשטען מאָל אין רוסלאַנד אויפּפיהרען די ווערק פון טשעכאווען, פון איבסענען, פון האַופּטמאַן און פון אַנדערע, וועמעס דראַמאַטישע ווערק מען האָט ביז דאָן ניט געהאַט געשפּיעלט אין רוסלאַנד.

ריידענדיג וועגען יענער צייט האָט ניעמיראָוויטש-דאַנטשענקאַ זיך אויסגעדריקט ווי פּאָלגט: „ווי גליקליך מיר זיינען געווען אין יענער צייט. אונז האָט ניט געשראַקען די אומבעשטימטע צוקונפט ווייל מיר זיינען געווען פּעראַייניגט און ענג צוזאַמען געבונדען מיט די פּעדעס פון

אמת'ע פריינדשאפט און מיר זיינען אלע געווען ארומגענומען מיט איין גייסט, מיט איין אידעע—די אידעע פון א נייעם טהעאטער. מיר פלעגן גען ארבייטען טאָג און נאַכט אין אַן אַרימע אומגעבונג מיט גרויס לייעבע און מיט גרויס איבערגעבענהייט און מיט א גוואלדיגע בעגייסטער-רונג פאר א שעהנער צוקונפט. מיר האָבען דעמאָלט אליין ניט געוואוסט נאָך וואָס מיר שטרעבען און וואָס מיר ווילען. מיר זיינען בלויז געווען רעוואָלוציאָנערען געגען די אלטע, פערשימעלטע, טהעאטראלישע און אוננאטירליכע פאַרמען פון שוישפילעריי; און דיוער פראַטעסט געגען דאָס אלטע און אָפגעלעבטע האָט אונז פּעראייניגט און ערמוטהיגט אין אונזער ארבייט וואָס האָט זיך שפּעטער קריסטאליזירט אין א בעשטימטע אידעע, אין א בעשטימטע ריכטונג.

דיוע ריכטונג, דיוע אידעע, איז געווען אז דער שוישפילער זאָל שפּילן לען אויף דער ביהנע נאַטירליך און רעדען נאַטירליך און ארויסברענגען דעם אינערליכען, פּסיכאָלאָגישען אמת אויף דעם איינפאַכסטען אופן פונקט אזוי ווי עס קומט פאַר אין דעם אמת'ען לעבען אָבער מיט א גע-וויסען ארטיסטישען מאָס. די הויפט זאך איז געווען אז עס זאָל גע-שפיעלט ווערען אזוי רעאליסטיש, אזוי געטריי צום לעבען אז מען זאָל אויף דער ביהנע זעהען מענשען פון בלוט און פלייש און ניט קיין פאר-זעהנישען.

דער מאַסקווער קונסט טהעאטער האָט דורכגעמאַכט דריי שטופען פון ענטוויקלונג. ער האָט אָנגעפאַנגען מיט רעאליזם און איז געגאַנגען אזוי ווייט ווי אויפצופיהרען שעקספיר'ס מאַנכע ווערק אין דיוען גייסט. דאָס האָבען זיי געטהון מיט „יוליוס צעזאר“ וואָס האָט זיי געגעבען א מעגליכקייט צו געבען א רעאליסטישע בילד פון רוים אין די צייטען פון צעזארען. זייער העכסטען אויסדרוק האָבען זיי בעקומען אין דער אויפ-פיהרונג פון טשעכאָו'ס פיעסען, אָנפאַנגענדיג מיט „דעם ים פויגעל“ און ענדיגענדיג מיט דעם „קארשען גאַרטען“. די צווייטע עפאָכע איז געווען ווען זיי האָבען אָנגעהויבען צו זוכען נייע פאַרמען פון סצענעס, און אויף דיוען געביעט האָבען זיי דערגרייכט די גרעסטע שטופע פון ערפאָלג אין מעטערליניק'ס איין-אַקטער, אין האמסונ'ס „די נעגעל פון לעבען“, אין איבסענ'ס „ראָזמערסהאַלם“ און אין אנדרייעו'ס „דאָס לעבען פון א מענשען“. די דריטע עפאָכע מאַכט איצט דורך דער מאַס-קווער קונסט טהעאטער. די עפאָכע ווערט באַצייכענט אלס דער „טהע-אַטער פון די אינערליכע געפיהלען“. דאָס מיינט ארויסצובריינגען דעם אינעווענינטען פּסיכאָלאָגישען אמת אויף דער ביהנע.

דער אַקטיאָר מוז קודם כל, לויט דיוער עפאָכע איבערלעבען מיט

וולאדימיר נייעמיראָוויטש-דאַנמאַשענקאָ
דירעקטאָר און גרינדער פֿון מאַסקווער קונסט טהעאַטער

זיין נשמה דעם טיפ וואָס ער געהט שפּיעלען און ערשט ווען ער באַנדייפּט
אינערליך און נשמה'דיג דעם טיפ, נאָר דאָן קען ער אַרויפטרעטען אויף
דער ביהנע און שפּיעלען.

זעהר אינטערעסאַנט איז ווי אזוי דער מאַסקווער קונסט טהעאַטער
גרייט זיך אויפצופיהרען א פּיעסע. עס איז גאָר אנדערש ווי עס פיהרט
זיך אין די געוועהנליכע טהעאַטערע. דער ראַטה פון טהעאַטער וואָס
באשטעהט פון סטאַניסלאַווסקי'ן און דאַנטשענקאָ באשליסען אויפצו-
פיהרען א פּיעסע. זיי בעשטימען דאָן א דירעקטאָר און מיט זיין הסכמה
ווערען אָנגעשטעלט מאלער פאר די סצענעס און צוטוהילט די ראַלען צו
די שוישפּילער. דער דירעקטאָר פּערזאָמלעט דאָן די שוישפּילער און די
סצענען מאלער צו א סעריע דיסקוסיעס איבער דער פּיעסע וואָס מען
געהט אויפפיהרען. דורך דיזע דיסקוסיעס ווערט אַרויסגעבראַכט קלאָר
דער הויפט מאַטיוו פון דער פּיעסע און די הויפט האַנדלונג. דאָן קומט
דער ביהנע-מענדזשער און אַנאַליזירט די בעזונדערע ראַלען פון די
שוישפּילער און דיסקוטירט מיט זיי די פּסיכאָלאָגיע פון זייערע טיפּען.
די פּראָבען ווערען אויך געמאַכט גאַנץ אנדערש ווי אין געוועהנליכע
טהעאַטערע. צוערשט פּערזאָמלען זיך די שוישפּילער און די דירעקטאָר-
רען- און מאַכען פּראָבע זיצענדיג אַרום טישען און ערשט ווען יעדער
איינער האָט זיך שוין אַריינגעלעבט און קאָן שוין גוט זיין ראַלע, ערשט דאָן
פאנגט מען אָן מאַכען פּראָבען אויף דער ביהנע. קיין אַקטיאָר ווערט
ניט געבונדען מיט פּאַרמאלנע רעגעלען ווי אזוי ער מוז שפּילען. ווען
דער שוישפּילער לעבט זיך אַריין אין זיין ראַלע, אינערליך און אויסער-
ליך, ווען ער געדענקט יעדעס וואָרט און יעדע בעוועגונג, דאָן ווערט זיין
שפּיעלען אויף דער ביהנע דיקטירט פון זיין אינערליכען בעוואוסטזיין.
עס פאַרשטעהט זיך פון זיך זעלבסט אז צו שפּילען טהעאַטער אויף אזא
אופן פּאָדערט זיך דער אויסדרוק פון דער העכסטער קונסט, און אז מען
קען ניט כאַפּ-לאַפּ אויפפיהרען א פּיעסע. דער מאַסקווער קונסט טהע-
אַטער מאַכט אָפט מאַהל פּראָבע איבער איין פּיעסע אַ גאַנץ יאָהר צייט
בעפּאַר ער פיהרט זי אויף. דער מאַסקווער קונסט טהעאַטער האָט ניט
אין זינען אויפצופיהרען א סך פּיעסען נאָר ער ווענדעט אָן זיין גאַנצע
ענערגיע און קראַפט אויפצופיהרען וועניג פּיעסען אָבער מיט דעם גרעס-
טען קינסטלערישען ערפּאָלג. און דעריבער פיהרט דיזער קונסט טהעאַ-
טער מעהר ניט אויף ווי דריי אָדער פּיער פּיעסען אין פּערלויף פון אַ
גאַנצען סוואָן.

דער מאַסקווער קונסט טהעאַטער האַלט אויך אויס א שולע צו ענט-
וויקלען נייע טאַלאַנטען פאר דער ביהנע און דיזע שולע האָט שוין אַרויס-
געגעבען א גאַנצע רייחע טאַלאַנטען וואָס שטעהען כמעט אויף דערוועלבער

הויכע מדרגה ווי דער קונסט טהעאטער זעלבסט. די שולע האָט זיך
איהר אייגענע ביהנע און איהרע אייגענע רעזשיסאָרען און דירעקטאָרען.
צוויי פיעסען וואָס די שולע האָט אויפגעפיהרט זיינען געווען אזוי קינסט-
לעריש ערפאָלגרייך אז דער מאַסקווער קונסט טהעאטער האָט זיי
אריינגענומען אין זיין רעפערטואר.

דיזער ריזיגער קונסט טעמפעל איז אויפגעבויט געוואָרען א דאַנק
די גרויסע טאַלאַנטען און ענערגישען אונטערנעמונגס-גייסט פון קאַנ-
סטאַנטין סטאַניסלאַווסקי און וולאַדימיר ניעמיראָוויטש-דאַנטשענקאָ. * *

מיר דארפען באמת דאנקבאר זיין מר. מארריס געסט וועלכער ווערט
אַנגערופען דער „אַמבאַסאַדאָר פון דער רוסישער קונסט אין אַמע-
ריקא“ פאר זיין ריזיקאַליש-געוואַנטע אונטערנעמונג ארונטער צו
ברענגען דיזען טהעאטער וואָס איז דער העכסטער אויסדרוק פון קונסט
אום מיר זאָלען איהם קאנען זעהן און פון איהם פיעל, פיעל לערנען.

מר. געסט איז א רוסיש-אידישער יונגער מאַן וועלכער האָט זיך
באַריהמט געמאַכט אין אַמעריקא דורך זיין גרויסען אונטערנעמונגס-
גייסט אויפצופיהרען אין אַמעריקא די גרעסטע ספעקטאַקלען וואָס מען
האָט נאָך דאָ קיינמאָל ניט געזעהן, ווי „מעקא“, „אַפראָדייט“ א. ז. וו.
ער האָט זיך אויך ערוואָרבען גרויסע שבחים פאר בריינגען נאך אַמעריקא
די מאַסקווער „שאוו סארי“ (פלעדער מויז). דעם לאָרבער קראַנץ האָט ער
אַבער פערדיענט פאר בריינגען נאָך אַמעריקא דעם מאַסקווער קונסט
טהעאטער.

מאררים געסמ

דער אידיש-אמעריקאנער מענעדזשער וועלכער האָט געבראַכט די
מאָסקווער טרופּע נאָך אַמעריקא

אינהאלט פון „צאר פיאָדאָר איװאָנאָװיטש“

פּיאָדאָר איװאָנאָװיטש דער זװײטער פון „אױװאַן דער שרעק־ליכער“ (אױװאַן גראָזני) װערט פּאַרגעשטעלט אלס צוקראַכענער מאַנספּערשױן, אַ שװאַכלינג און אײדאַנט — פּונקט דער הײפּוך פּון זײן פּאַטער, פּאַר װעמען דאָס גאַנצע לאַנד האָט געצײטערט, פּאַר װעמען גאַנץ רוסלאַנד האָט געהאַט טױט־שרעק. ער איז דער לעצטער פון דער „רײריק דינאַסטיע“ װאָס האָט רעגירעט רוסלאַנד אין זעכצעהנעטן יאָרהונדערט — פון 1584 ביז 1598. ער איז אַרומגערינגעלט פון אלע זײטען מיט שונאים. ער גע-פּינט זיך שטענדיג צװישען צװײ פּײַנדליכע לאַגערען — פון אײן זײט זײן װײב'ס ברודער באָריס גאָדונאַװ, װעלכער האָט מיט זיך די פּריצים און באַיאָרען און אױף דער צװײטער זײט האָט ער געגען זיך דעם פּרינץ אױװאַן פּעטראָװיטש שױסקי, קאָמאַנ-דיר פון דער אַרמעע. „אױװאַן דער שרעקליכער“ האָט פּאַר זײן טױט אָנגעזאָגט שױסקי'ן אַז ער זאָל זײן דער בעל יועץ פון זײן שװאַכזיניגער יורש פּיאָדאָר און זאָל צוזאַמען מיט באָריס גאָדונאַ-נאַװ, װעלכער האָט פּאַרנומען דעם אַמט אלס „שני למלך“ העל־פען פּײַהרען די מלוכה. גאָדונאַװ האָט זיך אָבער זײנע אײגענע אַמביציעס און װײל ניט געהן האַנד אין האַנד מיט שױסקי'ן און אױף האָבען זיך געשאַפען צװײ באַזונדערע פּראַקציעס אַרום קע-ניגליכען הױף און דער שװאַכזיניגער צאַר פּיאָדאָר איװאָנאָװיטש איז געװען דער קרבן, צװישען צװײ פּײַערען.

די האַנדלונג קומט פּאַר אין מאַסקװאַ, ענדע פון זעכצעהנ-טען יאָרהונדערט. גלייך אין ערשטען אַקט (די דראַמאַ ענטהאַלט פּינף אַקטען און 4-5 סצענעס אין יעדען אַקט) װאָס שפּיעלט זיך אָפּ אין צאַר'ס עמפּפּאַננס צימער פון זײן פּאַלאַץ אין קרעמעל דערווייט מען זיך שױן פון די אײנטריגעס װאָס רינגלען אַרום דעם קעניגליכען הױף. גאָדונאַװ'ס רעכטע האַנד, אַנדערע קלעש־נין לאָזט װײסען זײן בעל הבית װעגען דער פּאַרשװערונג פון שױסקי און זײן באַנדע, צו שיקען די צאַרינאַ, אײרינאַ, אין אַ מאַנאַסטיר און אױף אײהר פּלאַץ אַרײנשיקען אַנאַנדער פּרוי צום צאַר פּערשטעלט אלס צאַרינאַ, גאָדונאַװ קריצט מיט די צײהן, אָבער עס העלפּט אײהם ניט. אין נעקסטען אַקט זעהט מען טאַקע די פּערשװערונג שױן דורכגעפּײהרט און נאָך שפּעטער זעהט מען אַ פּרעמדע פּרוי אלס צאַרינאַ און די צאַרינאַ אליין איז בעזײר טינגט געװאָרען פון פּאַלאַץ, כּדי זי זאָל מעהר אײהם ניט שטערען אין שױסקי'ס פּלענער. פּיאָדאָר זעהט בלוזי אַז עפעס אַרבייט זיך הײנטער זײנע פּלײצעס און װײס ניט װאָס. האַלט ער אײן אײן שרײען, „בין אײך צאַר אָדער ניט?“ קײנער הערט אײהם אָבער ניט. און װען ער זעהט אַז די שפּיעל איז פּאַר'ן טײװעל, פּערברעכט ער מיט די הענד צום הײמעל און צװײט זיך: „גאָט, גאָט! פּאַרװאָס האָסטו מיך געמאַכט פּאַר צאַר!“

די ערשטע פארשטעלונג פון וועלט- באריהמטען מאסקווער טעאטער אין ניו יארק *

די אומגעדולדיג ערווארטעטע פארשטעלונג פון מאסקווער טעאטער קאמפאני איז ענדליך פארגעקומען. זיי האבען געגעבען די באקאנטע רוסישע היסטארישע פיעסע „צאר פיאדאר“ פון אלעקסעי טאלסטאיי, אין דעם גרויסען דזשאַלסאָן טעאטער, אויפ'ן קארנער פון 7טע עוועניו און 59טע סטריט, וואו זיי וועלען שפילען זייער גאנצען סיואָן. דער טעאטער איז גרויס ווי אַן אָפּעראַ הויז, און ער איז געווען איבערגע-פאקט. אן אונגעהויערער קראוד האָט זיך געמוזט באנוגענען מיט „סטענדינג רום“ און הונדערטער האָבען קיין סטענדינג רום טיקעטס אויך ניט געקענט קריגען. צווישען דעם עולם האָבען זיך געפונען פיעלע פון די אָנגעזעהנסטע פערזענליכקייטען אין ניו יארק — פינאנסירען, רעדאקטערע, שריפטשטעלער, מוזיקער, שוישפילער. די צייטונגען בא-שרייבען דעם אבענד ווי א מין גרויסען יום טוב, וועלכער טרעפט איין מאָל אין עטליכע יאָהר. איין זשורנאליסט זאָגט: „די גרויסקייט פון עולם און זיין אויסזעהן האָט עדות געזאָגט וועגען די פיבערישע ער-ווארטונגען, וועלכע האָבען זיך געפיהלט אין אינטעליגענטע קרייזען די לעצטע פאָר וואָכען“.

די פארברייטונגען זיינען געמאכט געוואָרען אויף אַן עכט אמערי-קאנישען שטייגער. פארגעסט ניט אז די קאמפאני באשטעהט פון צוויי און זעכציג מענער און פרויען און אז זיי האָבען מיטגעבראכט מיט זיך סינערי, וועלכע פארנעהמט גאנצע פינף וואגאָנען פון אַ טרין; און דאָס אלץ איז אָנגעקומען אין ניו יארק ערשט מיט פיער טאָג פריהער. אין פיער טאָג האָט מען בעדארפט די גאנצע סינערי באפרייען פון קאָס-טום הויז, איבערפירען פון שירה אין טעאטער, ברענגען אין אָרדענונג און צופערטיגען צו די פארשטעלונגען. און די צוויי-און-זעכציג פער-זאָן האָבען געדארפט זיך צוגריימען צו זייערע ראָלען מיט א ספעציעלען „רעהירסעל“ אין דעם דזשאַלסאָן טעאטער. און דאָך איז אלץ געגאָנגען ווי געשמירט, אזוי ווי זיי וואָלטען דאָ אימער געשפילט.

(*) ד' קריטיקען און אבהאנדלונגען פון אב. קאהאן זיינען ערשינען אין „פארווערטס“ אין דער צייט וואס די מאסקווער טרופע האט געשפילט אין ניו-יארק. דאס וועט ערקלעהרען ווארום עס ערשיינען אין זיינע ארטיקלען אנווייזונגען אויף דאטום פלעצער, און אז. ו.

ווען דיזעלבע קאמפאני איז געקומען אין פאריז און אין פראג, און אפילו אין בערלין, זיינען אין די ערשטע פאָר טעג ארויסגעקומען פּלאַג-טערס און שוועריגקייטען, פארהאלטונגען. מען האָט געמוזט אָפּלעגען די ערשטע פּאַרשטעלונג. מיר זאָגען „אפילו אין בערלין“, וואָרים די דייטשען זיינען דאָך אין אלץ אזוי פינקטליך און אזעלכע וואונדערבארע בריות. אין דיזען פאל אָבער האָבען זיי זיך פּאַרט ניט געקענט ספּראַך-ווען אזוי שנעל ווי מען האָט געוואָלט. אַן אמת'ען קאָמפּלימענט קומט דעם מענערזשער, וואָס האָט די באַריהמטע רוסישע אַקטיאָרען אַראָפּ-געבראַכט, מר. מאָריס געסמ'ן, וועלכער האָט געאַרבייט מיט אַן עכט אַמעריקאנישע בריה'שקייט. איהם קומט איבערהויפט א דאַנק פאַר וואָס מיר האָבען גענליך דעם תענוג און די זכיה, קענען מיר זאָגען, צו זעהן און צו הערען די שוישפילער, צו וועמעס שפּילען מען פּלעגט פּאָה-רען קיין מאַסקווע אַזש פון לאַנדאָן און פאריז. * * *

* * *

וועגען דיזע קאמפאני האָט מען שוין אזוי פיעל געשריבען, אזוי הויך געלויבט איהר, אלס די פּאַלקאָמסטע און וואונדערבאַרסטע טהעאַ-טער קאמפאני אין דער וועלט, אז פיעלע האָבען איינפאך גענומען זיך פרעגען, צי וועלען די ערווארטונגען ניט זיין שוין א ביסעל צו גרויס. וואָרים זעהר אָפט ווערט מען אין אזעלכע פּעלע ענטווישט. וועלל, לאָמיר גלייך זאָגען, אז אין דיזען פאל איז מען ניט ענטווישט געוואָרען. פארקעהרט: די קאמפאני האָט איבערגעשטייגט דאָס העכסטע, וואָס מען האָט זיך פּאַרגעשטעלט. די באַקאַנטע קריטיקער פון די גרויסע אמעריקאנער צייטונגען שרייבען אלע כמעט אין איין טאָן — אין א טאָן פון דער גרעסטער באוואונדערונג, פון א מין עהרפורכט. אין פּער-שיעדענע פּאַרמען ערקלעהרען זיי, אז אזא סאָרט שפּילען, אזא טהעאַ-טער האָבען זיי נאָך קיין מאָל ניט געזעהן; אָדער אז דאָס איז די העכסטע שטופע, צו וועלכע די טהעאַטער-קונסט האָט פּאַרלויפּיג דערגרייכט זינט עס איז פאראן א טהעאַטער אויף דער וועלט.

עס איז שוין אויבען געזאָגט געוואָרען, אז די פיעסע איז א היסטאָ-רישע. אָבער א היסטאָרישע פיעסע איז מייסטענס א שונד-פיעסע, צי טאלאַנטפאָל געשריבען, צי ניט. דיזע פיעסע איז א פינע שטיק ליטע-ראַטור. ניטאָ קיין סענסאציעס, וואָס גלויבען זיך ניט. ניטאָ קיין שפאַנענדע סצענעס און איבערראַשוניגען, וואָס זיינען אריינגעשטעלט אומישנע כדי עס זאָל זיין שפאַנענד. אלץ לייגט זיך אויפ'ן שכל און אלץ איז געבויט אויף דעם היסטאָרישען אמת, געבויט מיט אַ פאַנטאַזיע פון א רעאליסטישען קינסטלער.

זי איז גענומען געוואָרען פון אַ העכסט אינטערעסאַנטען קאַפיטעל אין דער געשיכטע פון רוסלאַנד. די פּאַסירונגען געהערען צום סוף פון 16טען יאָהרהונדערט און צום אָנהויב פון 17טען יאָהרהונדערט. דאָס איז איינע פון די שפּאַנענדסטע געשיכטעס, וואָס מען קען נור געפינען אין דער היסטאָריע.

די „באָיאָרעס“, די דאַמאָלסדיגע פּריצים פון רוסלאַנד, זיינען געווען געקליידעט אין העל־קאָלירטע בגדים; אפילו זייערע שטיוועל זיינען געווען פון קאָלירטע שטאָף, דורכגעוועכט מיט בלומען און פּערשיעדענע רייכע קאָלירען. אויף די ווענט פון די זאַלען אין די פּאַלאַצען זיינען געווען אויפגעמאַלען העל־געפּאַרבטע פיגורען. און אלץ ווערט אין טהע־אַטער פּאַרנעשטעלט אבסאָלוט טריי, לויט דער ווירקליכקייט פון יענע צייטען. איהר זעהט אויף דער ביהנע צעהנדליגע באָיאָרעס, קופּצעס (סוחרים), קאַמער־דינער, העררען און דאַמען, גלחים, און כמעט יעדער טראָגט בגדים פון אַנדערע קאָלירען מיט אַנדערע קווייטען. און אלעס צוזאַמען ווערט צונויפגעגאַסען אין אַ פּלאַמענרען קאָליר־געמיש, וועל־כעד פּאַרטראָנט אייך אין אַן אונגעוועהנליכע וועלט, אין אַ מיין חלום־וועלט. די דעקאָראַציעס זיינען אזוי רייך, אזוי פינקטליך אויסגעאַר־בייט, אזוי היסטאָריע־טריי, אַז עס דאַכט זיך אייך, אַז איהר זעהט פאַר זיך אַן אמת'ען זאַל ביי די צאַרען פאַר עטליכע הונדערט יאָהר. אָדער איהר זעהט פאַר זיך אַ צערקווע (אַ רוסישע קירכע), אזוי ווי אַן אמת'ען עס גלויבט זיך קוים אַז דאָס איז אויף אַ ביהנע. און הינטער דער צערקווע קלינגען גלאַקען — דאַכט זיך אייך, אַז איהר זייט ווירקליך אין מאַסקווע אָדער אין פעטערבורג פאַר דער מלחמה. עס גלויבט זיך אייך ניט, אַז די קלאַנגען זיינען געמאַכט הינטער דער ביהנע. הונדער־טער איינצעלהייטען אין די קאָסטיומען און אין סינערי וואַרפען זיך אין די אויגען און איהר ווייסט אַז יעדע האָר, די קלענסטע קלייניגקייט איז פונקט ווי עס איז געווען אין דער ווירקליכקייט מיט דריי אָדער פיער הונדערט יאָהר צוריק.

איבערהויפט מוז מען וועגען דיזער פּאַרשטעלונג בעמערקען דאָס פּאַלגענדע: די סינערי איז אַזאַ רייכע און צוגעפערטיגט מיט אזוי פיעל קינסטלערישע זאָרג און קאָסטען; די צאָהל פון מענשען אויף דער ביהנע איז אזוי גרויס און זייערע קאָסטיומען זיינען אזוי פּערשיעדענאַרטיג און אזוי פינקטליך ריכטיג פון היסטאָרישען שטאַנדפונקט, אַז אין סך הכל קומט ארויס אַ פּאַרשטעלונג, וועלכע איז פיעל, פיעל צו קאָסטבאַר פאַר אַ דראַמאַטישען טהעאַטער. אין דער אָפּעראַ זעהט מען יאָ אַזעלכע רייכע עפעקטען, און דאָס נאָר אין דעם אויסערליכען זין פון דעם וואָרט. אַז אין אַ דראַמאַ זאָלען געגעבען ווערען אַזעלכע קאָסטיומען מיט אַזעלכע

סינעריס — דאָס איז אַן אונגעהערטע זאַך, אין אמעריקא וועניגסטענס. דאָס איז נאָר מעגליך פאַר א טהעאָטער, וואָס לעגט אָפּ זיין לעבען ניט אויף צו מאַכען געלד, נאָר אויף צו ארבייטען פאַר דער קונסט, ווי דאָס איז געווען די געשיכטע פון דעם מאַסקווער קונסט־טהעאָטער וועלכער געפינט זיך איצט ביי אונז.

אָבער דאָס אלץ איז שייך צו דער אויסערליכער זייט פון דער פאָר־שמעלונג. לאַמיר באַטראַכטען איהר אינערליכען עיקר. מיר וועלען דאָס צוטיילען אויף דריי ענינים:

(1) דאָס שפילען פון דער קאָמפּאָני אין דיזער פּיעסע ספּעציעל.
(2) דער „אנסאמבל“ אָדער דאָס צוזאַמענשפילען פון אלע אקטיאָר־רען אין איינעם (ניט האַבענדיג אין זינען ווי דער אָדער יענער אקטיאָר פיהרט דורך זיין ראָלע).

(3) ווי אזוי יעדער פון די וויכטיגע שוישפילער שפילט זיין ראָלע. מיר וועלען רעדען דאָ וועגען דעם ווי עס ווערט געשפילט אין דיזער פּיעסע ספּעציעל, ווייל דיזע היסטאָרישע דראַמע איז געשריבען געוואָרען אין פּערזען; אַהן גראַמען, אָבער אין פּערזען. אויף אזא שטייגער זיינען פאַרפאַסט דאָס רוב פון שעקספּיער'ס ווערק. דאָס איז וויכטיג צו האַבען אין זינען צוליעב די פּאָלגענדע אורזאַכען: ווען א פּיעסע ווערט געשריבען אין פּערזען, ווערט זי געוועהנליך דעקלאַמירט אויף דער ביהנע. אויסצורדיקען פּערזען איינפאַך, ווי מענשען רעדען געוועהנליך — דאָס איז כמעט אונמעגליך; אזוי, וועניגסטענס, גלויבט מען. אויב עס איז געשריבען אין א פּאָעטישע פּאָרמע, בעט זיך, אז מען זאָל די שורות אויסרעדען ניט אויף א נאַטירליכען, וואַכענדיגען שטייגער, נור דעקלאַמירען, „ריסיטען“, לעזען אזוי ווי האַלב־צו־זינגענדיג. ענגלישע אָדער אמעריקאנישע אקטיאָרען דעקלאַמירען אפילו ווען זיי פּרעגען ווי שפּעט עס איז.

רעדען אויף דער ביהנע מיט נאַטירליכע טענער ווי מען רעדט אין אמת'ן לעבען, דאָס איז א זעהר־זעהר זעלטענע זאַך. היינט וואָס זאָל מען שוין רעדען וועגען די אקטיאָרען וואָס שפילען א דראַמא וועלכע איז געשריבען געוואָרען אין פּערזען? דאָס האָט שוין, דאכט זיך, גאָט אליין געהייסען דעקלאַמירען.

אָבער דיזע מאַסקווער קאָמפּאָני דעקלאַמירט כמעט ניט, אפילו אין דיזער היסטאָרישער דראַמע פון אלעקסעי טאַלסטאָני. אפילו אין די פּלע־צער וואו זיי דעקלאַמירען אייגענטליך יא, פיהלט זיך דאָס אויך ניט, וואָרים דאָס זיינען אזעלכע פעלע וואו מענשען האַלטען אומגעפעהר א רעדע פאַר א קעניג אָדער פאַן אַן עולם, אָדער זיי ריידען מיט א פייער־

ליכע שטימע איינע צו די אנדערע, וואָס דאָן רעדט א מענש ניט מיט אַ וואָכענדיגען טאָן. אפילו דיזע וויכטיגע רייד, זאָגען די מאַסקווער שוישפילער מייסטענס אויף אזא נאַטירליכען שטייגער, אז עס פיהלט זיך ניט קיין דעקלאַמאַציע. זיי רעדען ווי מען וואָלט אין דער ווירקליכ־ קייט גערעדט אין אזעלכע פעלע. איהר פארגעסט גאָר, אז עס איז פאראן אזא זאך ווי א „רעסיטישאַן“ אויף דער וועלט.

און וואָס אנבערעפט די הויפט ראָלע פון צאר פיאָדאָר אליין, וועל־כער געפינט זיך אויף די ביהנע כמעט דעם גאַנצען אָווענד און הערט כמעט ניט אויף צו רעדען, איז אפילו קיין שפור פון דעקלאַמאַציע ניטאָ. ער געפינט זיך אין פארשידענע שטימונגען. אָפט אין עטליכע שטי־מונגען אין אַ פאָר מינוט. דאָס אין אַן אונגעוויינליכער מענש מיט א זעהר גוטע, געפיהלפולע נאַטור און מיט א זעהר שוואַכען כאַראַקטער; די ווערטער, די אויסגעשרייען, דער געלעכטער און דער געוויין געהט ביי איהם פון האַרצען. און דאָס אלץ ניט דער שוישפילער איבער מיט אזוי פיעל טאַלאַנט, אז עס דאַכט זיך אייך ער לעבט דאָס טאקי איבער פאר אייך, אָט דאָ אויף דער ביהנע פון דזשאַלסאָן טהעאַטער.

קיין שפור פון דעקלאַמאַציע הערט איהר ניט. איהר זעהט אַ לע־כעדיגען מענשען אין מערקווירדיגע מאַמענטען, פול מיט געפיהלען וועלכע בייטען זיך זעהר שנעל. א מענש; קיין צייכען פון אַן אַקטיאָר.

אין מיינע קריטישע איבערבליקען איבער דער אידישער ביהנע קומט מיר אָפט אויס צו שרייבען וועגען דיזען ענין — ווי אזוי מען דארף רעדען אויף דער ביהנע: רעדען ווי מענשען אין אמת'ן לעבען און ניט ווי א פאָרלעזער אויף אַ קאָנצערט אָדער ווי א בדתן אויף א חתונה. זאָלען אונזערע אידישע שוישפילער געהן זעהן ווי דיזע מאַסקווער טרופע שפיעלט; זאָלען זיי זיך צוהערען צו די טענער פון דיזע אַקטיאָרען. נאנץ אייראָפּא נעהמט זיך אַראָפּ א מוסר פון זיי. זאָלען אונזערע אידישע אַקטיאָרען אויך אזוי טאָן. הויפטזעכליך אין בעצוג צו דער פראַגע וועגען דעם ווי מען דארף רעדען אויף דער ביהנע. איך ווייס, אז עס איז ניט קיין לייכטער לעסאָן. א גוטער ווילען איז נאָך וועניג. צו רעדען אויף דער ביהנע ווי אַן אמת'ער מענש — דערצו מוז מען האָבען טאַלאַנט. אָבער אַקטיאָרען מיט טאַלאַנט האָבען מיר ניט ווייניג. זיי דארפען זיך נאָך לערנען ווי זייערע קינסטלערישע קרעפטען צו געברויכען.

איצט קומען מיר צו דעם „אנסאמבל“, דעם „צוזאַמענשפילען“. ווען אויף דער אידישער ביהנע דארף מען האָבען אן עולם, קומט ער אריין אויף דער ביהנע מיט איין קלאַפּ, עס ניט זיך אַ קאָז א קראוד פון

כאַריסטען און כאַריסטקעס און „סופערס“, אלע מיט אַמאָל; און ווען מען דאַרף זיי ניט מעהר, פאַרשווינדען זיי אלע מיט אַמאָל. די סצענע מעג פאַרקומען אויפ'ן סטריט. ווען דער העלד מיט דער העלדין דאַר- פען זיך ערקלעהרען אין ליעבע, ווערט די גאַס פּוסט. דער סטיידיזש- מענעדזשער שטעלט אָפּ די גאַנצע „טרעפּיק“ און הינטער דער ביהנע שטעהען מסתמא פּאַליסלייט און לאָזען קיינעם ניט דורך. ווען מען דאַרף אָבער האָבען אן עולם, לאָזט זיך די גאַנצע קראוד פּלוצלונג אריין; און פּונקט אזוי פּלוצלונג פאַרשווינדט זי. אלע ווייסען אַז דאָס איז לעבערליך. אלע זעהן, אַז עס איז ניט מעהר ווי „כלומרשט“. אָבער אזוי געהט שוין דאָס. און בשעת די קראוד שטעהט אויף דער ביהנע און די כאַריסטען דאַרפען ניט טאַנצען, שטעהען זיי ווי אַ באַנטש מיט פּלעקער. זיי ריהרען זיך ניט פּון אַרט, נאָר דער אַקטיאָר וואָס דאַרף רעדען, רעדט, די איבעריגע זיצען אָדע שטעהען ווי פאַרשטיינערטע. אלע ווייסען אַז דאָס איז אוננאַטירליך. אָבער אזוי געהט שוין דאָס. גאַנץ אַנדערש איז ביי די מאַסקווער. ווען איהר זעהט אַ קראוד אויף דער ביהנע איז דאָס אַן אמת'ער קראוד. עס גלויבט זיך אייך נאָר ניט, אַז דאָס זיינען אַקטיאָרען. יעדער שוישפּילער, וואָס געפינט זיך אויף דער ביהנע, שטעלט מיט זיך עפעס פאַר און אלעס צוזאַמען מאַכט דעם איינדרוק, ווי דאָס איז אַ שטיקעל ווירקליכקייט. ווען איינער האלט אַ רעדע זעהט איהר ווי אזוי די רעדע ווירקט אויף זיי. אויף איינעם אזוי, אויף אַ צווייטען אַנדערש און אויף אַ דריטען אַנדערש. יעדער האָט אַ דאָלע און אלע צוזאַמען שטעלען פאַר אַ נאַטירליכע קראוד. איך האָב געקוקט אויף די פּנים'ער און איך האָב געזעהן די ווירקונג פּון דער רעדע. עס האָט זיך געדוכט, אַז דעם רעדנער'ס ווער- טער האָבען ווירקליך ארויסגערופען פּערשיעדענע געפיהלען צווישען זיינע פּאשיעדענע צוהערער.

און דער כאַראַקטער פּונ'ם עולם גופא!

אויף דער אידישער ביהנע אָדער זאָגאַר אויף דער ענגלישער ביהנע, ווען איהר זעהט אַ „מאב“ האָבען כמעט „אלע יונים איין פנים“. עס דוכט זיך אייך אַז זיי זיינען אלע פּון איין עלטער, אַז זיי טראָגען אלע די זעלבע בנדים. זיי זיינען אלע דער זעלבער בלאָף. ביי די מאַסקווער אין יעדער מאָן אָדער פּרוי אין דער קראוד אַ באַזונדערע פּערזענליכקייט, מיט אַ פּערזענליכען „איך“. איהר זעהט דאָ זעהר אלטע, זעהר יונגע, מיטעל יעהריגע; מענשען מיט שעהנע פּנים'ער, מענשען מיט מיאוס'ע, נאַרישע פּנים'ער, פאַרשידענע כאַראַקטערע, פאַרשידענע טיפען. די קליידער זיינען ביי יעדען גאַנץ אַנדערע. און דאָס האלטען זיך איז ביי יעדען אַנדערש.

דאָס אלץ איז דורכגעשטודירט פון דעם קונסט מענעדזשער סטאַני- סלאווסקי און זיינע מיטאַרבייטער אויף אן עכט אַרטיסטישען שטייגער און ניט זשאַלעווענדיג קיין מיה און קיין צייט. רעדט מיט אן אַמערי- קאַנער מענעדזשער וועגען דעם, וועט ער א שמייעל טהון: „שעהנע ביז- נעם וואָלטען מיר דאָ געטאָן“, וועט ער אייך זאָגען, „ווען מיר וואָלטען אָפּגעגעבען אזוי פיעל צייט און אזוי פיעל געלט אויף אזעלכע קלייניג- קייטען“.

און איצט קומען מיט צו דער פראגע וועגען דאָס שפילען פון יעדען וויכטיגען אַקטיאָר באזונדער. די הויפט ראָלע פון דעם צאַר פּיאָדאַר האָט מאַסקווין. דאָס איז א זעהר פּילפאכע ראָלע, פול מיט פאַרשידענע געפיהלען, פאַרשידענע שטימונגען. פאַר אזא ראָלע קען זיך אבי וועלכער אַקטיאָר ניט געהמען. מען דאַרף זיין א שוישפילער פון ערש- טען קלאַס און מיט א גרויסע, גרויסע ערפאהרונג אום אפילו צו סמעיען וועגען אזא ראָלע צו דענקען. מאַסקווין שפיעלט דיעזע אונגעהויער- שווערע ראָלע ניט נאָר ווי א קינסטלער פון ערשטען קלאַס, נאָר ווי איינער פון די גרעסטע קינסטלער, וואָס מיר קענען זיך פאַרשטעלען איצט אויף דער וועלט.

מיט א יאָהר פופצעהן צוריק האָבען מיר אלס צאַר פּיאָדאַר געזעהן דעם בעריהמטען רוסישען אַרטיסט אַרלעניעו, וועלכער האָט מיט דיזע ראָלע זיך באַריהמט געמאַכט אין רוסלאַנד. (די ראָלע פון דער באַרינאַ האָט דאן געשפיעלט נאַזימאָווא, וועלכע איז איצט באַריהמט אלס מיר- ווינג פיקטשור סטאַר און אלס שוישפילערין אויף דער ענגלישער ביהנע.) אַרלעניעו איז אין דער ראָלע געווען וואונדערליך. אין א געוויסער בע- ציהונג קען מען זאָגן זאָגען, אז זיין שפילען האָט געהאַט א מין מאַנע- טיזם, וועלכען מאַסקווין צייגט ניט ארויס. אָבער מאַסקווין'ס פאַר- שטעלונג און א טיפערע און זי האָט אין זיך מאסען פאַרבולע אייני- צעלהייטען, וועלכע ביי אַרעלניעווען האָבען געפעהלט. און אין סך הכל ניט ער אייך א פאַלשטענדיגערע, דעליקאַטערע, דייכערע און ווייב- טיגערע שילדערונג פון דיזען מערקווירדיג אינטערעסאַנטען טיפּ.

עס זיינען ניטאָ קיין ווערטער אויסצורדיקען די ענטציקונג וועלכע מאַסקווין האָט ארויסגערופען אין דעם, וואָס שרייבט דיעזע ציילען. עס איז כמעט ניט געווען קיין איין מאַמענט וואָס מען זאָל מיט אלע חושים וויסען, אז דאָס איז אן אַקטיאָר און ניט קיין אמת'ער צאַר פּיאָדאַר. די ראָלע איז איינע פון די אינטערעסאַנטסטע און מערק- ווירדיגסטע אין דער דראַמאַטישער ליטעראַטור. די שטימונג און גע- דאַנקען פליהען ביי דעם אונגליקליכען צאַר אזוי שנעל איינע נאָך די

אנדערע, און דער שוישפילער האָט דאָס אלעס אזוי דורכגעלעבט פאר די אויגען פון דעם עולם, אז עס איז כמעט אונמעגליך געווען צו געדענק קען אז דאָס איז שוישפילעריי.

ווען הונדערטע פארשידענע בילדלאך פליהען אין מואווי האסטיג איינע נאָך דער אנדערע, גיסען זיי זיך אזוי צונויף אין אייער באוואוסט-זיין, אז איהר זעהט א לעבעדיגען אמת'ן מענשען; עהנליכעס איז געווען, ווען מאַסקווין האָט געשפיעלט דעם פארצייטיגען צאר.

דערביי קען אַן אַקטיאָר זיך מיט'ן קאָפּ ניט באנוגענען. מיט'ן מוח אליין קען מען אזעלכע רעזולטאטען ניט שאפען, ווען מען זאָל אפילו זיין מיט טויזנער קעפּ. מען דארף האָבען קאָפּ, אינטעליגענץ, פארשטאַנד; אָבער נאָך מעהר דארף מען האָבען א וואונדערבארע איינבילדונגס-קראפט, א וואונדערבארען טאַלאַנט. מאַסקווין האָט דאָס אליין.

די ראָלע פון דער צארינאַ (דעם צאר'ס ווייב) האָט געשפיעלט די וויכטיגע שוישפילעריין פון דער קאָמפּאני, מאַדאַם קניפער (די אלמנה פון דעם גרויסען רוסישען שריפטשטעלער טשעכאָוו). דאָס איז א קליינע ראָלע אָבער דאָס וואָס עס איז געווען צו טהאָן האָט זי געטהאָן ווי אַן אמת'ע קינסטלעריין. זי האָט זיך געהאַלטען ווי אַן אמת'ע קייסערינע אונטער די אומשטענדען צו וועלכע זי האָט באַלאַנגט. מאַדאַם קניפער'ס וויכטיגע ראָלען זיינען אין טשעכאָוו'ס פיעסען, וועלכע דער גרויסער שריפטשטעלער האָט געשריבען האָבענדיג איהר ספּציעל אין זינען: דער „קארשען גארטען“ און די „דריי שוועסטער“.

פון די אנדערע מענער האָבען די צוויי וויכטיגסטע ראָלען געהאַט די שוישפילער ווישנעווסקי און לוזשסקי — הויפטזעכליך ווישנעווסקי. ער שטעלט פאַר באַריס גאַדונאָוו, דעם צאר'ס שוואַגער, דעם אינטריי-נאַנט, וועלכער ווערט שפּעטער אליין צאר. אין דיזער ראָלע איז ניטאָ קיין סך צו שרייען, עס איז אָבער דאָ א היבש ביסעל וואָס צו טהאָן און ווישנעווסקי האָט אליין ערפילט ווי אַן אמת'ער קינסטלער. ווישנעווסקי איז א איד און ער פארנעהמט איינע פון די סאַמע וויכטיגסטע פּלעצער אין דער וועלט באַדיהמטער קאָמפּאני. זיין ראָלע אין דיזער פיעסע איז אזוי וויכטיג אז ביי דער ענדע פון דער פאַרשטעלונג, ווען דער עולם האָט די שוישפילער ארויסגערופען אפשר צעהן מאָל, איז יעדעס מאָל געקומען זיך נויגען מאַסקווין, מאַדאַם קניפער און ער, ווישנעווסקי. ער האַלט זיך מערקווירדיג גוט, מיט א שטאַלצע פאַר-ביסענהייט, דורך וועלכער עס זעהט זיך דורך דער כיטרער אינטריגאַנט און פאַרשווערער, וועלכער זוכט זיינע אייגענע אינטערעסען.

מיט א מערקווירדיגער ווירדע האָט ער געשפיעלט. די, וואָס זיינען

געוואוינט אין א אידען צו זעהען א קינד פון דער גהעטאָ, א זוהן פון א וועלט, וואו מען איז פערפאלגט, ערנידריגט, נידערשלאָגען, יענע האָט זיך פיליכט ניט גענלויבט אז דאָס איז א איד.

וועגען ווישנעווסקי'ס שפילען אלס דער צוקונפטיגער צאר באַריס נאָדונאָוו דערצעהלט מען די פאָלגענדע אינטערעסאַנטע געשיכטעלע: ווען צאר ניקאָלאַי האָט איהם געזעהען אין דיזער ראָלע און נאכהער ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אז ער איז א איד, האָט ער אויסגעדריקט אונזופרידענהייט: סטייטש, א אידען זאָל מען געבען די ראָלע פון איינעם פון די רוסישע צארען! דער אנטוואָרט, וואָס ניקאָלאַי האָט באקומען, איז געווען: יא, וואָס זאָל מען אָבער טאָן, אז ער שפילט פאָרט דיזע ראָלע גלענצענד!

לױזסקי, אין דער ראָלע פון שױסקי, דער הויפט פון דער בארימטער באַיאָרסקער פאמיליע, איז אויך געווען וואונדערבאר. א הויכער, א שטאַלצער, א פייערדיגער, מיט א גרויסע געדיכטע באַרד, מיט א סליאַר פון א וואונד אויף'ן שטערען, און אין זיינע העל־קאָלירטע קליידער, האָט ער מיט זיין פעסטען טאָן און שטאַלצען באנעהמען זיך געמאַכט אן אונ־פארגעסליכען עפעקט.

* * *

די דראַמא איז א היסטאָרישע און ווי איך האָב שוין געזאָגט, שטעלט זי מיט זיך פאָר אינטערעסאַנטע קאפיטלעך אין דער געשיכטע פון רוס־לאַנד. עס איז א זעלטען שטאַרקע דראַמע, פול מיט פארב, פול מיט אמת'ען דראַמאַטישען אינטערעס.

ניו יאָרק האָט אזא פאָרשטעלונג קיינמאָל ניט געזעהן און די אַמערי־קאַנער קריטיקער זיינען זיך מודה אין דעם מיט'ן נאַנצען האַרצען.

ווער האט געשפיעלט בעסער די ראַלע פון צאר פיאַדאַר ?

מאַסקווין אָדער קאַטשאַלאָוו ?

די אמעריקאנער טעאָטער מענשען האָבען ווידער א נייעס וועגען דער מאַסקווער קאָמפּאַני. ווידער א נייעס וועלכע רופט ארויס זייער בעגייסטערונג. די גרויסע, מערקווירדיגע ראַלע פון צאר פיאַדאַר, אין וועלכער מאַסקווין האָט זיך אזוי אויסגעצייכענט, האָט מיט צוויי אָווענדען שפעטער געשפיעלט קאַטשאַלאָוו פון דערזעלכער קאָמפּאַני. דיזען פּאַקט לויבען די אמעריקאנער קרוי-טיקער אלס א באווייז פון זעלבסט אויפאַפּערונג און פרייהייט פון ענגא-איזם, וועלכע איז אן אונגעוועהנליכע ערשיינונג אין דעם היגען טהע-אַטערלעכען. אין אמעריקא וואָלט א סטאר קיינמאָל ניט ערלויבט אזא זאך. אויב ער האָט זיך באריהמט געמאַכט אין א געוויסע ראַלע, וואָלט ער ניט צוגעלאָזען אז אין דער זעלכער קאָמפּאַני זאָל די זעלכע ראַלע געשפילט ווערען פון אן אנדערען. א גרויסע ראַלע, מיט וועלכע א שוישפילער מאַכט זיך א נאָמען, ווערט בעטראַכט פון איהם ווי א טייערע שטיק אייגענטום זיינע. אָפּטרעטען דאָס אן אנדערען ? אויף קיין פאל ניט ! דער סטאר שפיעלט די ראַלע יאָהרען לאַנג, און אויב ער ווערט קראַנק שפיעלט מען די פיעסע אין גאַנצען ניט. און דאָ בייט מען זיך נאָר ! צוויי אָווענטען שפיעלט מאַסקווין און די נעקסטע צוויי אָווענטען שפיעלט קאַטשאַלאָוו. נאָר אין א טעאָטער וועלכער איז אָפּגעלעגט אויף די אינטערעסען פון קונסט און ניט אויף געלט, און ניט אויפ'ן כבוד פון די איינצעלנע אַקטיאָרען—נאָר אין אזא טעאָטער איז דאָס מעגליך. מוראָ האָבען פאר די „דזשעלעסי“ וואָס איין אַקטיאָר וועט פיהלען צום אנדערען וואָס שפיעלט די זעלכע ראַלע ווי ער—וועגען אזעלכע זאַכען איז אין דעם מאַסקווער קונסט-טעאָטער קיינמאָל קיין רייד ניטאָ. וואָס עס טהוט זיך ביי די אַקטיאָרען אין די הערצער ווייסען מיר, נאַטירליך ניט. אָבער דער אַלגעמיינער גייסט איז א שעהנער און ערהאַבענער.

די מיטגלידער פון דער מאַסקווער קאָמפּאַניע אַרבייטען פאַר זייער טהעאַטער מיט דער איבערגעבענהייט און באַנייטערונג, מיט וועלכע מען אַרבייט פאַר אַ הייליגע זאַך, פאַר אַ רעוואָלוציאָנערע באַוועגונג, לַמשלָּ.

ניט אלע האָבען דאָ געוואוסט אַז קאַטשאַלאָוו וועט שפּיעלען די ראָלע. פּיעלע פון די, וואָס האָבען יאָ געוואוסט, האָבען זיך גלייך אַ וואָרף געטהון קויפען טיקעטס, אויב זיי האָבען נאָר געקענט קריגען, אום צו זעהען ווי קאַטשאַלאָוו וועט שפּילען דיזעלבע ראָלע אין וועלכער זיי האָבען געזעהן מאַסקווינען. איצט טהוט זיך אָפּ מעשים. אין הונד דערטער הייזער הערט מען ניט אויף צו דעבאַטירען וועגען די צוויי בעריהמטע אַקטיאָרען, זיי צו פּערגלייכען, אָנצוואווייזען אויף די פּער-שיעדענהייטען אָדער די עהנליכקייטען אין דעם ווי זיי שפּילען אלס „צאַר פּיאָדאַר“.

איידער מיר וועלען איבערגעבען אונזער מיינונג וועגען דעם ענין, וועלען מיר דערצעהלען דעם לעזער דאָס פּאָלגענדע: אין מאַסקווע האָט קאַטשאַלאָוו די דערמאָנטע ראָלע קיינמאָל ניט געשפּיעלט. ער האָט זיך פאַר איהר גענומען ערשט דאן ווען די קאָמפּאַני האָט אָנגעהויבען אַרומ-רייזען איבער אַנדערע לענדער. אויף אַ געוויסע צייט איז די קאָמפּאַני פּונאַנדערגעטיילט געוואָרען, און קאַטשאַלאָוו און מאַסקווינען האָבען זיך געפונען אין פּערשיעדענע שטערט. דאן איז קאַטשאַלאָוו'ען אויסגע-קומען צו שפּיעלען „צאַר פּיאָדאַר“. ער האָט דורכשטודירט די הויפט-ראָלע און איהר פּאָרנעשטעלט. מאַסקווינען האָט איהר געשפּיעלט נאָהענט צו צוואַנציג יאָהר. ער איז אין איהר אַ ספּעציאַליסט, קען מען זאָגן גען. קאַטשאַלאָוו איז אין פּערגלייך מיט איהם אַ גרינער אין איהר.

די אַמעריקאַנער קריטיקער זוכען אויפצוואווייזען אויף אַן אונטער-שיעד אין דער אַרט ווי אזוי יעדער פון די צוויי טאַלאַנטפולע שוישפּיל-לער האָט די ראָלע אויסגעטייטשט. זיי זאָגען, אַז מאַסקווינען האָט פּער-שטאַנען די ראָלע אויף זיין שטייגער און קאַטשאַלאָוו אויף זיין שטייגער.

איך מוז מודה זיין, אַז איך זעה אַזאַ אונטערשיעד ניט. לויט מיינ מיינונג האָבען זיי די ראָלע פון צאַר פּיאָדאַר אויסגעטייטשט מיט דעם זעלבען פּשט. אַי, עס זיינען אַרויסגעקומען צוויי פּערשיעדענע פּאַר-שטעלונגען — שטאַמט דאָס נאָר פון אַנדערע אַרזאַכען. ערשטענס, ישטאַמט דאָס פון דעם, וואָס די צוויי אַקטיאָרען זיינען צוויי בעזונדערע מענשען מיט צוויי בעזונדערע טעמפּעראַמענטען, מיט צוויי גאַנץ בע-זונדערע קינסטלערישע נשמות. און צווייטענס פון דעם, וואָס איינער האָט אויף דיזע ראָלע אָפּגעגעבען דעם גאַנצען לעבען און דער צוויי-

טער שפיעלט איהר ווי ער וואָלט געשפיעלט אירגענד וועלכע ראָלע וואָס ער וואָלט מיט א קורצע צייט צוריק אויפגענומען פאר זיין ביהנע-ארבייט.

איידער מיר געהען ווייטער, לאָמיר ערקלעהרען, אז ביידע זיינען וואונדערבאר אין דער ראָלע און מען מוז זיין זעהען ביידע. איך האָב שוין באַמערקט אין מיין אַרטיקעל וועגען מאַסקווינען, אז עס איז א זעלטענע ראָלע, איינע פון די פילפאכסטע און מערקווירדיגסטע אין דער גאַנצער דראַמאַטישער ליטעראַטור. דאָ וועל איך צוגעבען די באַמערקונג, אז צו זעהען ביידע גרויסע שוישפילער אין איהר, הייסט צו פארגרעסערען און פאַרטיפערען דעם גייסטיגען פּערגעניגען וואָס זי פּערשאַפט.

און איצט וועגען דעם אונטערשיעד:

איך האָב דאָן קאַטשאַלאָווען געזעהן צום ערשטען מאל און קור קענדיג אויף איהם האָב איך ביי זיך אין די געדאַנקען געשמעלט די פּראַגע:

ווי וואָלט געווען, ווען איך וואָלט ניט געהאַט קיין בעגריף פון מאַסקווינען און איך וואָלט די פּיעסע פּריהער איבערהויפט ניט געזעהן אויף דער ביהנע? מיין אַנטוואָרט אויף דעם איז געווען:

אין פּיעלע מאַמענטען וואָלט איך גלייך ביי זיך בעשאַסען, אז איך זעה דאָ פאר זיך איינעם פון די גרעסטע אַקטיאָרען אין דער וועלט.

קאַטשאַלאָו'ס שפּיעלען אין דעם ערשטען אַקט איז געווען מעהר אָדער וועניגער בלאַס, צו אַלגעמיין, צו אַרים אין קינסטלערישע איינ-צעלהייטען. און דאָך האָב איך אפילו דאָן געפיהלט דעם מאַגעטיזם פון זיין ביהנע-פּערזענליכקייט. ווען אין דעם ערשטען אַנטראַקט האָט מיינער א פריינד אויסגעדריקט די מיינונג אז קאַטשאַלאָו איז פּיעל שוואַכער ווי מאַסקוויין, האָב איך צו איהם געזאָגט: „האַט געדולד, ווארט אויף די שטאַרקערע מאַמענטען אין דער פּיעסע!“

און ווירקליך: ווען עס פאנגט זיך אָן דער דראַמאַטישער קאַמף און דער אונגליקליכער צאַר פּיאָדאַר, דער גוט-האַרציגער שוואַכלינג, דער שטיק צרה מיט דער גאָלדענע נשמה, אָבער אָהן א ברעקעלע כאַראַקטער, ווען ער הויכט זיך אָן צו וואַרפען און ווייזט ארויס דעם ווידערשפּרוך פון זיין אינטערעסאַנטער נעבעכדיגער פּערזענליכקייט, דאָן זיינען גע-ווען מאַמענטען, ווען קאַטשאַלאָו האָט זיך אויפגעהויבען צו דער הויך פון א קינסטלער-דיעז.

ווען איהר וועט געהמען די גאַנצע פאַרשטעלונג אין איהר סך-הכל, איז מאַסקווינ'ס צאַר פּיאָדאַר א פּילפאכערער, דעליקאַטערער און פּאַל-

שטענדיגערער פארטרעט ווי קאטשאלאָוו'ס; אָבער אין די גרויסע שטעט-
לען ווען פון דעם אומגליקליכען צאר רייסען זיך ארויס געשרייען, זיינען
פאראן מאַמענטען, וואו קאטשאלאָוו'ס פאָרשטעלונג ברענגט אייך אריין
אין אַ העכערער מדרגה פון התלהבות ווי די זעלבע מאַמענטען אין
מאָסקווי'ס צאר פּיאָדאָר.

קאטשאלאָוו'ס צאר פּיאָדאָר שמייכלט צו וועניג. איך מיינ יענעם
ספעציעלען שמייכלע, וואָס ווייזט ארויס אי זיין גוטסקייט אי זיין
נאָרישקייט און כאַראַקטערלאָזיגקייט.

נאָרישקייט? — אין גרונד גענומען פאסט זיך דער וואָרט ניט.
וואָרים דער געקרוינטער נפּש'ל פּערשטעהט אַ סך מעהר ווי מען וואָלט
געקענט מיינען. אָבער שכל אָהן כאַראַקטער איז ווי אַצובראַכענע
כלי. און כאַראַקטער פּעהלט איהם אין גאַנצען. דעריבער דוכט זיך,
אַז ער איז אַ גרויסער נאַר.

אין דאָס טאַיעווסק'ס בעריהמטען ראָמאַן „דער איריאָט“ ווערט
פאָרגעשטעלט אַ מענש, וועלכער מאַכט דעם איינדרוק פון אַ גרויסען
שומד, אָבער וועלכער איז אינערליך קליגער ווי די קליגסטע. ער איז
אייגענטליך טאַקע אַ נאַר, אָבער, אויב מען וויל דעם וואָרט חכם גע-
ברויכען אין אַ העכערען זין ווי ער ווערט געברויכט אין אונזער וואָכער-
דיגען, ביליגען טעגליכען לעבען איז ער אַ חכם אויך. פאָרצושטעלען
אַט דיעזע סאַרט דאָפּעלטסקייט — דאָס איז איינע פון די ספּעציאַליטעטען
פון דער רוסישער ליטעראַטור. זי איז געווען די ערשטע צו בעטראַכטען
די ווידערשפּריכע וואָס ליגען אין די טיפּענישען פון דער מענשליכער
נאַטור. אין דעם „צאר פּיאָדאָר“ האָט דער פּערפאַסער (אַלעקסעי
טאַלסטאָי) אין אַ געוויסען גראַד, פאָרגעשטעלט אַט אַזאַ מין טיפּ ווי
דאָס טאַיעווסק'ס „איריאָט“.

דער צאר-פּיאָדאָר שמייכלע, דער קינדערש-גוטער, דער קלוג-
איריאָטסקע שמייכלע קומט ביי מאָסקווינען ארויס אלע ווילע, און
ער פאסט זיך אומעדום; מען דאַרף איהם אומעדום האַכען. ביי קאַ-
טשאלאָוו'ס אָבער זעהט ער זיך אַ סך זעלטענער. דער רעזולטאַט איז,
אַז קאטשאלאָוו'ס צאר פּיאָדאָר איז אַ סעריעזער, און דערפאַר קומט
די טראַגעדיע מאַמענטענווייז ביי איהם ארויס טיפּער.

דאָס האָט אָבער אבסאָלוט ניט צו טהון מיט אויסטייטשונג. עס
שטאַמט פון די פּערשידענע טעמפּעראַמענטען פון די צוויי שוישפּילער
און אויך פון דעם שטייגער, אויף וועלכען זיי האַכען זיך צוגעגרייט צו
זייערע ראָלען.

צאר פּיאָדאָר איז אַ מענש אָהן גאַל. ער וויל נאָר מאַכען שלום צוויי-

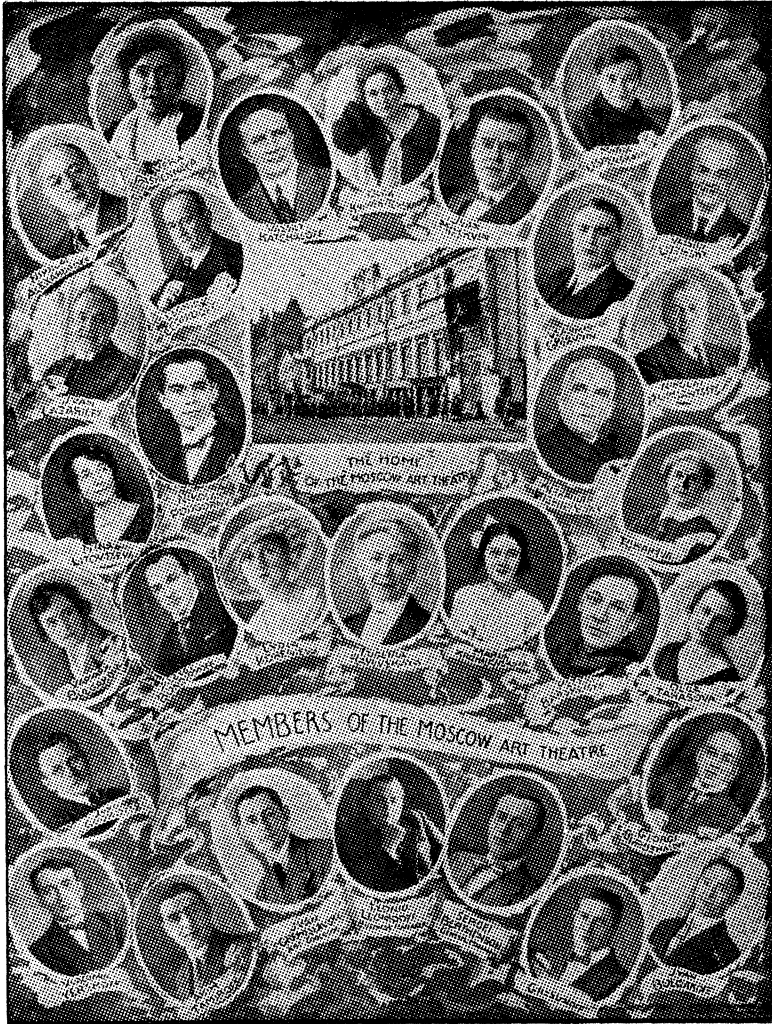
שען מענשען; ער קען ניט פארטראָגען קיין קריגעריי; ער קען קיינעם
ניט ענטזאגען, ער קען זיך ניט שטעלען דאָגענען. דאָס איז די הויפט
אורזאכע, פארוואָס עס איז איהם אזוי לייכט איבערצורעדען, אויף איהם
אָן איינפלוס צו האָבען. אָבער אָט קומט אַ מאָמענט ווען ער פערליערט
זיין געדולד, און דאָן הויבט ער אָן צו נוואַלדעווען און צו שרייען מיט
ווילד־בייזע קולות. אָבער פון זיין „שטאַרקען“ שרייען גופא זעהט מען
אז דאָס איז אַ שוואכער מענש—א מענש אָהן כאַראַקטער, אָהן בעדייִ-
טונג. עס וואָלט זיך אייך וועלען לאַכען פון זיין שרייען, עס איז אָבער
אזוי טראַניש.

אין איין פלאַץ הויבט ער אָן צו שטורמען: „בין איך קיסר, אָדער
בין איך ניט דער קיסר?“ נאכהער צושרייט ער זיך היסטעריש אויפ'ן
קול און קלאַפט מיט די פויסטען: „איך בין דער קיסר. איך וועל אייך
שוין ווייזען, אז איך בין דער קיסר!“

שוין פון דעם שרייען אליין, אָן און פאר זיך, ווערט קאָמיש. אַ קיסר,
וואָס דארף אלעמען דערמאָגען אז ער איז דער קיסר! יא, קאָמיש. אָבער
די קאָמעדיע איז נאָר אַ הייטעל, וועלכע איז אָנגעגאָסען מיט טראַגעדיע.
ווען קאָטשאַלאָוו האָט זיך צושרייען מיט דיזע ווערטער, האָט איהר פאר
זיך געזעהן אַ וואונדערבארען ביישפיעל פון דראַמאַטישע קראַפט און
דראַמאַטישע קונסט. דער שרייבער פון דיזע שורות האָט בוכשטעבליך
געציטערט מיט יעדען גליד, געציטערט פון רחמנות און פון דעם טיעפען
איינדרוק וואָס קאָטשאַלאָוו'ס קונסט האָט אויף איהם געמאַכט.
יא, מען מוז זעהן ביידע שוישפילער אין דער ראַלע. ביידע זיינען
וואונדערבאר, יעדער אויף אָן אַנדער שטייגער.

אַ פארנלייך איז אויך צו מאַכען אין דער ראַלע פון איוואַן שוויסקי.
די ערשטע צוויי אווענדען האָט דיזע ראַלע געשפיעלט לוזשסקי. דאָ-
נערשטאג איז אין איהר ערשיענען סטאַניסלאַווסקי אליין, דער גרינדער
און דירעקטאָר פון דער קאָמפּאַניע. וואָס מיר האָבען געזאָגט וועגען
מאָסקוויין און קאָטשאַלאָוו קען מען דאָ איבערזאָגען: זיי האָבען גע-
שפיעלט פערשיעדען, אָבער יעדער גלענצענדר.

די ראַלע פון דעם צאר'ס פרוי האָט אַנשטאַט מאַדאם קניפער-
טשעכאָוו געשפיעלט פאַשענאייא. זי האָט וועניגער ערפּאהרונג ווי די
ערשטע, אָבער איהר שעהנע, קלאַרע אויסשפראַך האָט געצויגען אויפ-
מערקזאַמקייט און אין סך־הכל האָט זי ניט געמאַכט קיין שלעכטען
איינדרוק.

די הויפט מיטגלידער פון דעם מאסקווער טהעאטער

אינהאלט פון „נא דניע“

די האנדלונג קומט פאָר אין א גרויסער רוסישער שטאָדט, אין א קעלער שטוב וואָס ווערט אויפגעהאלטען פון מיכאיל קאַ-סטילאָוו. דיזער קעלער איז עס דער „האַטעל“ אָדער ווי עס איז בעקאַנט אין דער אמעריקאנער שפראַך אלס „הענג אומ“, פאר אלערליי געפאלענע מענשען, געוועזענע באַראָנען, אריסטאָ-קראַטען. אין דיזען קעלער שפיעלען זיך אָפּ אלערליי סצענען; פון ליבע, אייפערזוכט, ווילדע ליידענשאפט און מאָרד. אין זעלבען קעלער הערט מען די פילאָזאָפּי פון מענשליכען לעבען; מען זעהט זייט ביי זייט אָפטימיסטען און סקעפטיקער; אייניגע פארגעטרען דאָס לעבען און אַנדערע שילטען עס מיט טויזענדע קללות און האסען דאָס לעבען. די אָפטימיסטען האסען דעם טויט. איינע פון די מערקווירדיג שעהנע סצענעס איז יענער פארנאכט, בשעת די זון געהט אונטער. אלע ווערען מיטגעריסען מיט דער פריהלינגס שטימונג און זינגען אין כאָהר „סאַלנצע ווסכאָדיט אי זאכאָדיט“ (די זון געהט אויף און געהט אונטער, אָבער מיין לעבען איז פינסטער ווי אין טורמע). פונקט ווי קאַ-סטילאָוו ווערט פאָרגעשטעלט אלס ברוטאָלער ווילדער מענש, אזוי ווערט א צווייטער מענש אין זעלבען קעלער, דער אלטער וואַנדערער, לוקא, פאָרגעשטעלט א ווייכער, גוט־הערציגער — ממש א מלאך. אין קעלער ווייזט אויך גאַרקי צווייערליי לייע-בעס — ריינע הימעלשע און ווילדע טייפעלשע. גאַרקי ווייזט אין זיין „נא דניע“ דעם אפגרונד פון מענשליכען לעבען. אפילו די וואָס זיינען אַמאָל געווען „אויף'ן פערד“ און ליגען איצט טיעף אין דער ערד, האָבען אלע פרעטענזיעס אויף'ן לעבען. זיי זיינען אלע אונרוהיגע נשמות וואָס ברויזען ווי די ים כוואליעס. דער באַראָן בעקלאָנגט זיך פונקט ווי נאסטיא די פראַסטיטוטקע; דער אַקטיאָר איז פונקט אזוי ניט צופרידען מיט'ן לעבען ווי אליאָשקא דער שוסטער. בלויז דער אלטעמטש-קער לוקא האָט פאר יעדען איינעם א גוט ווארעם וואָרט. און אזוי מישען זיך אויס „אויף'ן אפגרונד“ פון לעבען, קלאַנגען און אַפּקלאַנגען פון אונרוהיגע נשמות, וואָס וואַנדערען ארום און קענען זיך קיין אָרט ניט געפינען און אייניגע „כעפרייען“ זיך דורך זעלבסטמאָרד.

גארקיי'ס „נא דניע“

(אויף די נידעריגסטע שטאפלען פון לעבען)

מאָנטאָג האָט די מאַסקווער טרופע אויפגעפיהרט איהר צווייטע פיעסע: גאַרקיי'ס פיעראַקטיגע דראַמע „נא דניע“ (דאָס הייסט מען-שען וואָס געפינען זיך אויף די נידעריגסטע שטאַפלען פון דער געזעל-שאפט). אין פיעלע זעהר וויכטיגע באציהונגען איז דיזע פיעסע דער היפוך פון „צאר פיאָדאָר“.

דאַרטען זעהט דאָס פובליקום אַ קייזערליכען פאַלאַץ מיט גלענ-צענדע, קאָליר רייכע קאַסטיומען. ער האָט פאַר זיך אַ צאַר מיט פירסטען. אין גאַרקיי'ס פיעסע, וויעדער, זעהט איהר אַ שמוציגען קעלער מיט טרעמפס, מענשען אין טראַנטעס, אָבגעלעכטע, פאַרשטוי-סענע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט. דאָס איז אַן אונטערשיעד צווישען דעם העכסטען געזעלשאפטליכען שטאַפל און דעם נידעריגס-טען. אין „צאר פיאָדאָר“ האָט די אויג פאַר זיך שעהנע קאָלירען, געזונטע געזיכטער, סמנים פון זאַטקייט און וואוינאָג. דאָ, וויעדער, האָט זי אָפגעריסענקייט און אָפגעשליסענקייט, הונגער, שמוץ און אַרימקייט.

נו, איז געווען די פראַגע: אויב דעם אַמעריקאנער עולם, וועלכען עס איז אזוי געפעלען געוואָרען „צאר פיאָדאָר“, קען אויך געפעלען ווערען דיזע מישעניגע פון שטאַטעס און שמוץ?

דער אַמעריקאנער האָט אויף דער ביהנע ליבע, אַז אלץ זאָל זיין ציערליך, מאַנירליך; עס זאָל גלאַנצען און גלימצערען. אפילו אַן אַקטריסע, וואָס שפיעלט די ראָלע פון אַ דיענסט, וויל אויף אַן אַמערי-קאנער ביהנע ניט טראַגען קיין ביליגע, אַרימע קליידער. מיט אייניגע יאָהר צוריק האָט מען דאָ אויפגעפיהרט אַ פיעסע „הינדל ווייקס“, איינע פון די בעסטע, וואָס זיינען ווען עס איז געשפיעלט געוואָרען אויף דער ניו יאָרקער ביהנע, איז זי דורכגעפאַלען דערפאַר, וואָס די פערזאָנען אין איהר געהען אַרים געקליידעט. דעם גרעסטען סוקסעס האָט דאָ

שטענדיג אן אקטיאָר, וועלכער געהט אויף דער ביהנע אָנגעהוּן ווי אן אריסטאָקראַט און ווייס זיך צו האַלטן ווי אן אריסטאָקראַט. קורץ, עס וואָלט ניט געווען צו ווייט-לויפֿיג צו ערוואַרטען, אַז ביי נאָרק׳ס פּיעסע וועט דער אַמעריקאַנער פּובליקום פאַרקאָרטשען דעם נאָז.

וועלל, צי דער אַמעריקאַנער עולם וועט לויפֿען זעהן „נאַ דניע“, ווייס איך ניט. דער ריזיגער טהעאַטער איז געווען געפאַקט דערשטיקט צו ווערען. און אַן אונגעהויערע מאַיאָריטעט פון דעם עולם איז בעשטאַנען פון רוסישע אידען.

די אַמעריקאַנער קריטיקער אָבער זיינען פון דיזער פּיעסע נאָך מעהר ענטזיקט ווי פון „צאַר פּיאָדאָר“. (מיר רעדען דאָ ניט וועגען די שטיק גופאַ, נאָר וועגען דעם שפּיעלען פון דער מאַסקווער קאָמפּאַני). און דאָס איז אַ פּרעהליכע ערשיינונג. דער בעזוך פון סטאַניסלאַווסקי׳ס קאָמי פּאַני וועט, ווי עס שיינט, האַבען אַ גוטע ווירקונג — דורך די קריטיקער — אויף דעם אלגעמיינעם געשמאַק.

נאָר לאָמיר בעטראַכטען די פּאַרשטעלונג גופאַ. אין מיין ערשטען אַרטיקעל וועגען דער אויפֿפיהרונג פון „צאַר פּיאָדאָר“, האָב איך זיך אָפּגעשטעלט אויף דעם „ענסעמבל“, אויף דעם צוזאַמענשפּילען. איך האָב באַטראַכט די קראַוד, וועלכע קומט פאַר אין דער פּיעסע. איך האָב אָנגעוויזען אַז עס איז ניט אַ געווענהליכע סטיידזשיקראַוד, נאָר טאַקע אזוי ווי אַ לעבעדיגע מאַססע, מיט מענשען פון פּערשיעדענע עלטערס, פּערשיעדענע קליידער, פּערשיעדענע טיפּען — מענשען, יעדער פון וועלכע שפּיעלט אַ ווירקליכע ראָלע. אַט פון דיזע אלע קליינע ראָלעכ-לעך צוזאַמען, פון דיזע אלע פּערשיעדענע מענשען אין איינעם ווערט צוזאַמענגעשטעלט אַ בילד פון ווירקליכקייט, וועלכע פאַרדיענט די העכסטע לויב געזאַנג. אין „נאַ דניע“ האַבען מיר אויך אַ קראַוד — צום ענד פון דער פּאַרשטעלונג, און זי איז נאָך אַן אינטערעסאַנטערע און אַ העכערע אין אַ קינסטעלרישע באַציהונג, ווי די קראַודס אין „צאַר פּיאָדאָר“. אָבער וויכטיגער איז, נאַטירליך, דער אַנסאַמבל-שפּילען דאן, ווען אויף דער ביהנע איז קיין קראַוד ניטאָ; דאן, ווען דער צו-הערער האָט פאַר זיך אַ גרופּע פון די אַקטיאָרען וואָס שפּילען די וויכ-טיגסטע ראָלען אין דער פּיעסע.

איהר האָט פאַר זיך עטליכע טרעמפּס, צובראַכענע, פאַרשטויסענע נפּשות, וועלכע נעכטיגען אין איינעם פון די צרהײגסטע לאַדזשינג הייזער, וואָס מען קען זיך נאָר פאַרשטעלען. יעדער פון זיי איז אַ בע-זונדערער טיפּ. אזוי איז דאָס אין דעם פּערפאַסער׳ס ווערק. און יעדער שווישפּילער שפּיעלט דאָ זיין ראָלע אויף אַזאַ אַרט, אַז ער איז אַ גאַנץ בעזונדערע מענשליכע וועלטעלע; אָבער פון דיזע פּערשיעדענע וועל-

טעלעך קומט ארויס א געמיינשאפטליכקייט, וועלכע איז ווירקליך וואונדערבאר.

איך וויל זאגען, אז ניט אלע שוישפילער האָבען ארויסגעוויזען טאָ-לאַנט. אַ פּאָר האָבען געשפּיעלט ווי גאַנץ מיטעלמעסיגע אַקטיאָרען. עטליכע האָבען געשפּיעלט ווי גרויסע קינסטלער, און אַ פּאָר ווי ריעזען; און אפילו די מיטעלמעסיגע האָבען מיטגעהאַלפּען שאַפען דעם אלגע-מיינעם בילד; געשטערט האָט קיינער ניט. איבערגעפיהרט זיין ראָלע האָט קיינער ניט.

דער עיקר איז דאָס פּאָלגענדע: קיינער האָט ניט געלאָזט פיהלען אזוי ווי ער וואָלט געהאַט אין זינען אַן אַפּלאָדיסמענט (ווי דאָס זעהט מען אויף דער אידישער ביהנע אויף איהר אופן, און אויף דער ענגלי-שער ביהנע אויף איהר אופן). יעדער מאַסקווער שוישפּילער טהוט שטרענג זיין אַרבייט, און זוכט ניט צו פאַרכאַפּען פאַר זיך די אויפ-מערקזאַמקייט פון דעם פּובליקום. ער טהוט זיין אַרבייט אזוי, אז ער איז א טייל פון אַן אָרגאַניזם, און אַלע שוישפּילער צוזאַמען שאַפען א שטיק לעבען. איהר פיהלט, דאָס יעדער בעזונדער איז א בעזונדערע מענשען וועלט און אַלע צוזאַמען זיינען ווי א לעבעדיגער קערפּער, פון באַזונדערע און דאָך צוזאַמענגעהעפטע לעבעדיגע גלידער.

יעדער וואָס אינטערעסירט זיך מיט דעם קונסט-עיקר פון טהעאַטער-שפּיעלען, האָט אויף דיווען פונקט געמוזט לייגען די גרעסטע געוויכט. דיווע מעלה האָט איהם געמוזט באַגייסטערען מעהר ווי אלץ, מעהר ווי די ווירקליך וואונדערבארע טאַלאַנטען, וואָס זיינען ארויסגעוויזען גע-וואָרען פון די איינציגע אַרטיסטען.

דיווער זאָרט „אַנסאַמבל“ איז אין אַמעריקאַנער טהעאַטער אַ זעלטענע זאַך. געוועהנליך שפּיעלען די אַקטיאָרען צוזאַמען ניט ווי א לעבעדיגער אָרגאַניזם, נור ווי א מאַשין. אין בעסטען פאַל איז דאָס א צוזאַמענ-שטעלונג פון טויטע רעדער און טויטע שרויפּען און שרייפּלאַך. אין ערגערע פעלע זיינען אפילו די רעדער מיט שרייפּלאַך ניט צוזאַמענגע-שטעלט, ווי עס בעדאַרף צו זיין. עס סקריפּעט; עס גרילצט.

אַפּזיצענדיג אין אַן אַמעריקאַנער טהעאַטער און צוהערענדיג צו די פּראַגען און אַנטוואָרטען צווישען צוויי אָדער דריי שוישפּילער, פיהל איך אזוי ווי די פּראַגען וואָלטען געקומען פון איין פּאַנאָגראַף און די אַנטוואָרטען פון א צווייטען פּאַנאָגראַף. אויב דער אַנטוואָרט קומט גלייך צו די פּראַגע, קומט ער צו-גלייך, צו-פּינקטליך, צו-שנעל, מענשען רעדען ניט אזוי. אין דער מאַסקווער טרופּע אָבער זיינען די פּראַגען מענשליכע און די אַנטוואָרטען מענשליכע; און זיי פיהרען זיך צונויף מענשליך. און אַלע אַנדערע מענשען, וואָס געפינען זיך דאָ אין דעם

זעלבען צימער, האלטען זיך אויך פונקט ווי לעבעדיגע מענשען, וואָס נעהמען אַנטייל אין דער פּאַרגעשטעלטער סצענע. עס מאַכט ניט אויס וואָס זיי קומט אויס צו טאָן אָדער זאָגען דערביי.

די קראוד-סצענע וועלכע קומט פאַר ביים ענדע פון „נא דניע“, שטעלט פאַר ווי מענשען לויפען זיך צונויף אויף אַ סקאַנדאַל, אַ פאַר-ברעכען. און דערביי איז יעדער מאַנסביל אָדער פרויענצימער אין דיזער קראוד געווען אַ בעזונדער טיפ, אַ בעזונדער שטיק לעבען, און אלע צוזאַמען זיינען געווען אַ רעאַליסטישע „מאכ“ אין דעם בעסטען קינסטלערישען זין פון דעם וואָרט. אזעלכעס האָט קיינער פון אונז אַמעריקאַנער אָדער אַמעריקאַניזירטע קיין מאָל פריהער ניט געזעהן. עס איז געווען ווי אַן ענטרעקונג פאַר אונז. וויפיעל מען זאָל דאָס ניט באַוואונדערען, איז אלץ וועניג.

איצט ווענען דאָס שפּילען פון די אַקטיאָרען בעזונדער. די מעהרסטע אַרבייט האָט געטהון מאַסקווין. ער שפּיעלט די ראָלע פון אַ וואַנדערער, אַן אַונוויסענדער פויער אָהן שום בילדונג; ער איז אָבער רייך אין ערפאהרונג און אין פאַרשטאַנד. ער קען די וועלט מיט איהרע מענשען און ער פאַרשטעהט זיי דורך און דורך. ער איז דער יצר טוב פון דער וועלטלעך, וואָס ווערט דאָ געשילדערט — דער גייסט פון גוטעס, פון געדולד, פון פאַרצייהונג, פון פריינדליכקייט, פון ליעבע. אויף זיין פויערישען שטייגער איז ער אַ פילאָזאָף. ער איז פרום אין דעם בעסערען זין פון דיזען וואָרט. עס הייסט, ער איז פרום צו מענשען, און מענשען זיינען אייגענטליך זיין גאָט.

ער באַווייזט זיך, מען ווייס ניט פון וואַנען, פאַרברענגט אַ געוויסע צייט מיט דיזען פאַרשיעדענע טרעמפס און פאַרשווינדט — מען ווייס ניט וואוהין. (אין אַמעריקא איז אַמאָל געשטעלט געוואָרען אַ פיעסע אויף אַן עהנליכע טעמע, הנם אויף אַ נאַנץ אנדער שטייגער; און עס איז ניט אונגעגליך, אַז דער געדאַנק צו איהר איז גענומען געוואָרען טאַקע פון דיזען פיעסע גאַרקי'ס).

אין גרונט גענומען, באַשטעהט די ראָלע פון ווערטער — קלוגע ווער-טער, אינטערעסאַנטע ווערטער; אָבער דאָך ניט מעהר ווי ווערטער. צו שפּילען איז דאָ, לויט דעם פאַרפאַסער'ס אַרבייט, פאַראַן וועניג. אַ טאַלאַנטפאַלער, אינטעליגענטער שוישפּילער קען אָבער פון דיזער ראָלע שאַפען מעהר ווי דער פאַרפאַסער האָט איהם געגעבען. און דאָס טהוט ווירקליך מאַסקווין. דאָ ווייזט ער וויעדער אַרויס אַן אונגעהויערען טאַלאַנט און ער ווייזט אויך אַרויס אַ סך אינטעליגענץ; וואָרים אָהן אינטעליגענץ וואָלט אַזאַ שפּילען ווי זיינער דאָ אונגעגליך געווען. דער סך הכל איז אַ זעלטען שעהנער טיפ, פול מיט אינטערעסאַנטע שטרי-קען. די ליעבליכקייט, די פריינדליכקייט, דער סימפאַטישער הומאָר

און די אייגען-געבאקענע לעבענס-פילאָזאָפיע פון „לוקא“ (אזוי הייסט דער אַלטער וואַנדערער) — דאָס אלץ שאַפט מאַסקווין אויף אַן אונפער-געסליכען שטייגער. ער באַשאַפט א טיפּ, וועלכער שטעהט פאר אייך, אזוי ווי א הויך-באַגאַבטער סקולפּטאָר וואָלט איהם פון גיפּס אויסגע-קנאַטען און מיט א געטליכען גייסט אין איהם א נשמה אריינגעבלאָזען.

ווי מאַסקווין שפיעלט די ראָלע, ווילט זיך אייך אלע וויילע דעם אַלטען פויער ארומנעהמען און קושען איהם, קושען מיט א פריינדליכען געלעכטער פון באוואונדערונג און פון ליעבע צו איהם.

איהר קוקט דאָ אויף מאַסקווין'ען און איהר פרעגט זיך: צי דען איז דאָס דער זעלבער, וועלכען איהר האָט מיט אַ פאַר טעג צוריק געזעהן אלס דער צאר פיאָדאָר? עס גלויבט זיך פראָסט ניט. געוויסע איי-גענטימליכקייטען פון דער שפראַך לאָזען זיך פיהלען אין ביידע פאַר-שטעלונגען. איהר באַמערקט דאָס אָבער קוים. עס איז א נאַנץ אַנדער מענש, א נאַנץ אַנדערע וועלט. עס גלויבט זיך ניט, עס גלויבט זיך ניט!...

קאטשטאַלָוו האָט געהאַט די ראָלע פון אַ באַראָן, וועלכער איז פער-טרעמפּעוועט געוואָרען. דאָס איז א נפש מיט א שוואַכען כאַראַקטער, א פייגלינג, א הולטאי, א לומפ, א גלייכגילטיגער, א פּרעהליכער מיט א שאַרלאַנטאַנסקען הומאָר פון א געוויסען סאָרט. די ראָלע איז פיעל קלענערע ווי די ראָלע פון „לוקא“. דאָ איז שוין אָבער פאַראַן וואָס צו שפיעלען אין דעם סאַמע עיקר פון דעם טיפּ און — אַך וואָס פאַר א קונסטזויערק קאטשטאַלָוו האָט דאָ געשאַפען! אויב איך האָב איהם באוואונדערט אין דער ראָלע פון צאר פיאָדאָר, מוז איך איצט זאָגען, אז איך קאָן אבסאָלוט ניט געפינען די ווערטער, וואָס זאָלען צו מוין אייגענער צופרידענהייט אויסדריקען ווי ענטציקט איך בין געווען קוקענדיג אויף איהם אלס דער „באַראָן“ אין „נאַ דניע“. זיין שמי-כעלע, זיין שאַרלאַטאַנסקער גאַנג, די בעוועגונגען פון זיינע הענט, דער וואונק פון די אייגעלעך, דער וויכער „ריש“, מיט וועלכען ער רעדט דאָ ארויס די רוסישע ווערטער, דאָס פלאַטערען פון די טראַנטעוואַטע קאָלירטע אונטער-הוויזען, וועלכע ער טראַגט אַנשטאַט הוויזען, בשעת ער געהט אויף זיין שאַרלאַטאַן-באַראַנסקען, טרעמף-הולטאַיסקען שטיי-גער. ווידער פיהל איך, אז איך וועל ניט זיין אימשטאַנד דעם לעזער צו געבען א בעגריף פון דעם עסטעטישען תענוג וואָס איך האָב דאָ געהאַט.

עס איז אבסאָלוט אונמעגליך געווען זיך צו דערמאָנען ווי אזוי ער האָט געשפיעלט צאר פיאָדאָר — אזוי אבסאָלוט אבגעזונדערט איז דער מענש געוואָרען פון יענעם קאטשטאַלָוו, וועלכען איך האָב געזעהן מיט עטליכע טעג פריהער שפילענדיג אלס דעם געקרוינטען שוועכלינג.

מאָדאַם קניפער-טשעכאָוואַ איז ערשיענען אין דער ראָלע פון א

נאמען פרוי, א פאר-שכור'טע, א צוקרענקטע פון אונאנשמענדיגע חלאת'ען. דער פארפּוילטער באַראָן לעבט אויף איהר חשבון; דאָך רייצט ער זיך מיט איהר, לאַכט אָפּ פון איהר.

די אונגליקליכע פרויענצימער האלט שמענדיג אין טרוימען וועגען ליעבע. ביז א מין וואהנזין דערגרייכט דאָס ביי איהר. זי לעזט שמענדיג דאָס ראָמאַנען; זי טראַכט שמענדיג וועגען א ראָמאַנטישען גן עדן אויף דער וועלט. זי פארטרוימט זיך אזוי, אז זי דערצעהלט וועגען א ראָמאַן מיט „אמת'ע ליעבע“, וואָס זי האָט אמאָל אליין געהאַט, הגם עס איז א ליגען. זי דערצעהלט דאָס אָפּט, און פון איין מאָל ביז דעם צווייטען צופלאַנטערט זי די נעמען; און איהר באַראָן כאַפט איהר ביי די ליגענס. זי שרייט, זי קאָכט זיך, זי איז ווילד. עס קומט פאָר אַ סקאַנדאַל. ווען דער באַראָן דערצעהלט פון זיין אמאָליגע גדולה, צאָהלט זי איהם אָפּ און שרייט אויס, אז ער זאָגט ליגען. ווען ער דערצעהלט וועגען די קארעטען, אין וועלכע ער פלעגט ארומפּאַהרען, קרימט זי איהם איבער און לאַכט איהם אויס. דאָס אלץ שרייט זי אויס, האַלטענדיג אַ סיגאַ-רעטעל אין האַנט און אויסשמעלענדיג בייזע אויגען, וועלכע זיינען האַלב שכור און האַלב צוקרענקט פון אונאנשמענדיגע חלאת'ן.

א פאָר פון די אַמעריקאַנער קריטיקער רעדען וועגען דיזער סצענע מיט וועניג באַגרייטערונג. איך גלויב אָבער, אז ווען זיי וואָלטען פאַר-שטאַנען די רוסישע שפּראַך מיט דעם גייסט פון די ווערטער, וועלכע דיזע פרויענצימער רעדט ארויס, מיט דעם גייסט פון דעם נגון, מיט וועלכען מאַדאַם קניפער-טשעכאַוואַ שרייט זיי ארויס, וואָלטען זיי געהאַט אַ גאַנץ אַנדערע מיינונג. אויף מיר האָט מאַדאַם קניפער-טשעכאַוואַ דיזען מאָל געמאַכט נאָך אַ שטאַרקערען איינדרוק ווי מיט איהר טאַלאַנטפולען שפּיעלען אלס די פרוי פון „צאַר פּיאָראָר“. ס'איז אַן אינטערעסאַנטע דעליקאַטע ראָלע. דאָס מוז מען הויפטזעכליך זאָגען וועגען דער סצענע וואו זי קרימט איבער דעם באַראָן'ס „קארעטען“. דאָס איז געווען אַ מאָמענט פון דעם העכסטען עסטעטישען תענוג.

סטאַניסלאַווסקי אליין האָט געשפּילט די ראָלע פון דעם טרעמפּ, וואָס האָט ליעב הויכע ווערטער און האָט אַ ספּעציעלען אינטערעס אין גע-בילדעטע לייט. ער איז געווען „פּוירסט רייט“ אין דיזער ראָלע. סימ פּאַטיש און אויסגעצייכענט איז געווען לוזשסקי, דער אַקטיאָר, וואָס האָט געשפּיעלט אלס דער בלעכער, דער אַלטער טרעמפּ מיט דער גרוי-סער באַרד, וועלכער רעדט וועגען אלץ מיט אַ גוטעהעציגען שמייכל. גוט איז אויך געווען דער געוועזענער אַקטיאָר, וואָס איז פאַרוואַקען געוואָ-רען דורך שכרות. אַ טראַגישע ראָלע, מעהר פון דעם שרייבער'ס מוח, ווי פון זיין איינבילדונגס-קראַפט, אָבער דאָך אַן אינטערעסאַנטען אויסגעצייכענט האָט געשפּיעלט די פרוי, וועלכע האָט די ראָלע פון

דער באליבטסטע, וואָס איז פארליעבט אין דעם שעהנעם יונגען וואסיא. די ראָלע פון וואסיא האָט געשפיעלט דער אַקטיאָר, וועלכער איז אין „צאר פיאָדאָר“ געווען אזוי געראַטען אלס קלעשנין, דער כיטרער חבריה־מאָן מיט דער גרויסער באָרד, וועלכער העלפט באָדים גאָדונאָוו'ן אין זיינע אינטריגען. דאָ, אלס דער העלד פון דעם ראָמאַן, איז ער געווען ניט שלעכט, אָבער איין־טאָניג, געשריען צופיעל. דאָך איבער־פיהרט די ראָלע האָט ער ניט. ניט געראַטען איז געווען דער שוי־שפילער, וועלכער האָט געהאַט די ראָלע פון דעם בייזען, נערוועזען שלאָך סער, ביי וועמען עס שטאַרבט די פרוי. ווינשעוסיקי האָט געשפיעלט אלס דער טאָטער און ער איז געווען אויסגעצייכענט.

צום שלום וויל איך זאָגען דאָס פּאָלגענדע: זעלטען ווען ביי גאָרקי'ן רעדען מענשען טאַקע ווי זיי וואָלטען גערעדט אין אמת'ען לעבען. זיי רעדען דאָס וואָס דער פערפאַסער לעגט זיי אריין אין די מוילער פון זיין פארפאַסערישען מוח. זיי גיבען אייך קלוגע ווערטער, אינטערעסאַנטע ווערטער. אָבער דאָס זיינען די רייד פון דעם מאַלאַנטפולען גאָרקי'ן, און ניט פון אזעלכע מענשען, ווי די, וואָס ער שטעלט פאַר. גאָרקי איז זעהר באַנאַבט. ער קען זיך אָבער קיינמאָל ניט באַפרייען פון דיזען אונגעהייער וויכטיגען חסרון: בשעת ער שטעלט פאַר א טיפ און די רייד, וואָס זאָג מענטש רעדט, קען ער זיך ניט אריינלעבען אין דעם טיפ, ווי ער וואָלט געווען און גערעדט אין דער ווירקליכקייט. פארקעהרט: ער פאַרגעסט אימער אָן דער ווירקליכקייט און וועט הינגעריסען מיט זיינע אייגענע געדאַנקען, מיט זיין אייגענעם „איך“. אין דער פעהיג־קייט אבצוזונדערן זיך פון זיך אליין, אויסמאַן זיך פון דעם אייגענעם „איך“ און אריינטאָן זיך אין דעם איך פון דעם פאָרגעשטעלטען כאַראַקטער־בילד, רעדען מיט די ווערטער פון יענער פערזאָן, און ניט מיט די אייגענע קלוגע רייד — אָט אין דיזער פעהיג־קייט ליגט די העכסטע מדרגה פון קונסט. דיזע מדרגה צייגט גאָרקי זעלטען ארויס, טראָץ די גרויסקייט פון זיין קראַפט אין אַנדערע הינ־זיכטען.

„נא דניע“ איז פול מיט די רעזולטאַטען וואָס שטאַמען פון דיזען פעהלער: יעדע פערזאָן אין דער פיעסע פילאָזאָפירט, זאָגט ארויס קלוגע געדאַנקען וועגען לעבען אין אלגעמיין, אָדער וועגען די פעהעלטניסע צווישען מענטש און מענטש אין אלגעמיין. אויף טריט און שריט הערט איהר אָן אמת־קלוגען ווערטעל. איהר פיהלט אָבער דורכאויס, אַז אזעלכע ווערטער זאָגען די גאָרקי'ס און ניט די פויערים אָדער די טרעמפס אָדער די פאַר־שכור'טע טשינאָוויקעס, וועלכע ער שטעלט דאָ פאַר. ווען „לוקא“ דער וואַנדערער זאָגט קלוגע ווערטער און ניט אייך ארויס

„סעמפעלס“ פון א מערקווירדיגע פויערשע לעבענס-פילאָזאָפיע, נו, קען מען זאָגען, אז דאָס האָט גאָרקי געשאַפּען א ספּעציעלען טיפּ אזעלכען. אָבער חכמות און לעבענס-פילאָזאָפיע הערט איהר דאָס פון די אנדערע פּערזאָנען אויך, אפילו פון א פּאָליסמאן.

גאָרקי אליין איז פול מיט אזעלכע געראַטענע ווערטלאַך, וואָרט-שפיעלען, אָדער וויצען און ער טיילט כמעט אלע פּערזאָנען אָן מיט דעם. ער האָט גענוג פאַר אלעמען.

דאָס מאַכט אפשר שווער דעם שפיעלען, אָבער די טאַלאַנטען פון די טאַלאַנטפולע שוישפילער און די מערקווירדיגע קונסט-דיסציפלין און קינסטלערישע געניטקייט פון דער קאָמפּאני, א דאַנק סטאַניסלאָוו-סקי'ס שול און אָרגאַניזאַציע, פארגלעט דאָס ווי ווייט מעגליך.

צום שלום מוז איך באַמערקען, אז נאָך אלעמען, מיט אלע פּעהלע-רען, וואָס דיזע פיעסע האָט, איז זי פול מיט קאָליר און גיט מערקוויר-דיגע געלעגעהייטען פאַר א היבשע צאָהל שוישפילער — פאַר יעדען באַזונדער און פאַר אלע צוזאַמען. עס איז א זעלטען-דאַנקבאַרע פיעסע. גיט אומזיסט האָט סטאַניסלאָווסקי איהר גענומען פאַר איינער פון די וויכטיגסטע שטיקער אין זיין שטענדיגען רעפּערטואר.

אין די נעקסטע צוויי וואָכען וועט די קאָמפּאַני שפיעלען צוויי פון טשעכאָו'ס שטיק. יענע זיינען גיט אזוי ביהנע-מעסיג, גיט אזוי דראַ-מאַטיש און גיט אזוי פול מיט קאָליר. זיי זיינען אָבער פיעל ווירק-ליכער און טיעפער. עס וועט זיין אינטערעסאַנט צו פּערגלייכען גאָר-קי'ס פיעסע מיט יענע צוויי אין בעצוג צו די העכערע פּאָדערונגען פון קונסט. דאָרטען וועט איהר זעלטען הערען, אז א פּערזאָן זאָל רעדען מיט די קלוגע רייד אויף וועלכע נאָר א טשעכאָו איז פּעהיג. די ביהנע שטעלט טעכנישע פּאָדערונגען, מיט וועלכע מען מוז מאַכען קאָמפּראַ-מיסען, און איך קען גיט זאָגען, אז אפילו טשעכאָו איז דורכאויס פריי פון אזעלכע קאָמפּראַמיסען. דאָס איז אָבער אַליץ נאָר פּעהלעטניס-מעסיג. איך האָב נאָר וואָס געענדיגט לעזען (גיט צום ערשטען מאָל) טשעכאָו'ס „דריי שוועסטער“ וועלכע וועט געשפיעלט ווערען אין צוויי וואָכען ארום. זעלטען ווען איהר זעהט דאָרטען א פּראַזע וואָס זאָל גיט זיין נאַטירליך פאַר דער פּערזאָן וואָס רעדט איהר ארויס. טשעכאָו איז יא געווען בענאַבט מיט דער אויבענדערמאָנטער פּעהיגקייט זיך אבצוזונדערן פון זיין אייגענעם „איך“ און אריינ-צומהן זיך אין דעם „איך“ פון זיינע פּאָרגעשטעלטע פּערזאָנען.

דער וואָס וויל שטודירען ליטעראַטור אין איהרע וויכטיגסטע פּונקט-טען, קען האָבען אן אונגעווערע גויז פון א פּערגלייך צווישען „נא דניע“ און „דריי שוועסטער“ (מען קען די ביכלעך קריגען אויף ענגליש אָדער אויף רוסיש), אין דעם הינזיכט וועלכען איך האָב דאָ בעשפּראַכען.

אינהאלט פון „קארשען גארטען“

די אלמנה פון א רייכען פאָמיעשטיק קעהרט זיך צוריק אויף איהר אימעניע (גוט) פון א רייזע נאך פאריז, וואוהין זי איז געפאָהרען נאָך איהר מאַן'ס טויט. דערווייל האָט זי זיך פערליעבט אין א צווייטען און איהר זוהן איז דערטרונקען גע-וואָרען.

די אימעניע געהט אין ניוועז צוליעב דעם וואָס די אריסטאָט-קראַטיע איז אונטערהינג און טויג ניט אפילו א קאץ אָן עק צו-צובינדען. די פאמיליע ווערט אָרימער און איהר לאַגע ווערט ענגער און ענגער. אלץ געהט באַרג אַראָב.

אלס א ביישפיעל פון דער אונטערהינגקייט פון ריזע יחסנים, בריינגט דער מחבר דעם פאקט דאָס ווען אַ בעטלער קומט בעטען א נדבה א פאָר קאָפּעקעס גיט די אלמנה פון דעם פאָמיעשטיק איהם א גאָלדשטיק בלויז דערפאר ווייל זי האָט ניט מיט זיך קיין קלוינגער.

צו די געפאלענע אריסטאָקראַטען קומט אריין אן אויפגע-קומענער גביר, א זוהן פון א געוועזענעם שקלאף אין דעם זעלבען אימעניע. ער וויל אפּקויפּען דעם גוט. די פאמיליע וויל דער-פון ניט הערען. וואָס שלימער עס ווערט אזוי די לאַגע פאָנגט אָן די פאמיליע זיך ציהען צו דעם אָנבאָט פון גביר. ענדליך ווערט דער מסחר געמאַכט און די אימעניע געהט איבער אין די הענד פון דעם אויפגעקומענעם גביר, וועלכער צוטחילט דאָס לאַנד אין בעזונדערע שטיקער און האַקט אויס דעם קארשען גארט-טען און ווען עס דערהערען זיך די קלעפּ פון די העק און דאָס פאלען פון די בויער, פערלאָזט די אריסטאָקראַטישע פאמיליע איהר פאַלאַץ — קרבנות פון זייער אונטערהינגקייט און אונבע-האַלפּענקייט.

משעכאווים, קארשען גארטען

די דריטע וואך פון דער מאַסקווער טהעאטער קאָמפּאני ווערט אָפּגעגעבן אויף צו שפּילען משעכאווים באַריהמטע פּיעסע „דער קארשען גארטען“. דאָס איז אַ גאַנץ אַנדערע זאָרט ליטע-ראַרישע ווערק ווי די פּריהערדיגע צוויי פּיעסען. עס איז דאָ וועניגער צו זעהן פּאַר'ן אויסערליכען אויג; עס איז אָבער דאָ אַ סך צו זעהן פּאַר'ן אינערליכען אויג.

דער קריטיקער פון דער „טיימס“ לויבט די פּאַרשטעלונג שטאַרק. ער זאָגט אָבער, אַז זי האָט ניט געקענט געבען דעם עולם אַזאַ שטאַרקע בענייסטערונג ווי די פּריהערדיגע צוויי. פאַר דעם, וואָס קען ניט קיין רוסיש, איז אַזאַ איינדרוק נאַטירליך. איך גלויב, אַז ווען דער זעלבער קריטיקער וואָלט פּאַרשטאַנען משעכאווים שפּראַך אזוי גוט ווי ער פאַר-שטעהט ענגליש, וואָלט די פּאַרשטעלונג אויף איהם געהאַט אַ גאַנץ אַנדער ווירקונג. ער וואָלט דאָן אין טהעאטער געזעסען מיט אַנדערע געפיהלען. ער וואָלט דורכגעלעבט אַ פּיעל העכערע באַגייסטערונג ווי די, וואָס ער דערמאַנט. דער שרייבער פון דיזע ציילען האָט לעצטען מאָנטאַג אָבער געזעהן די זעלבע פּאַרשטעלונג, און ער האָט געהאַט גייסטיגע ערפּאהרונג פון אַ ספּעציעלען הויכען סאָרט.

„צאַר פיאַדאָר“ און גאַרק'ס „נאַ דניע“ האָבען די מאַסקווער גע-שפּיעלט גוט גענוג. אַ בעסערען סאָרט קען מען זיך קוים פּאַרשטעלען. אין דעם „קארשען גארטען“ איז אָבער דער מאַטעריאַל אַ גאַנץ אַנדערער. ווי איך האָב באַמערקט אין מיין אַרטיקעל וועגען „נאַ דניע“: יענע פּיעסע איז רייכער אין פאַרב ווי משעכאווים; אָבער „דער קארשען גארטען“ איז רייכער אין דעם אינערליכען זין פון דער מענשליכער ווירקליכקייט.

ער איז ניט אַן ערך אַמת'דיגער, טיפּער און דעליקאַטער. דער שרייבער איז גאָר אַן אַנדערער, און דעריבער איז דער שפּילען אויך גאָר אַן אַנדערער.

אָבצושאַצען דעם טאַלאַנט וואָס ליגט אין אַזעלכע ווערק ווי „צאַר פיאַדאָר“ אָדער „נאַ דניע“ איז פּיעל לייכטער ווי אָבצושאַצען דעם טאַ-

לאַנט, וועלכער האָט געשאַפּען דעם „קארשען נאַרטען“. אָבער פאר דעם וואָס קען דאָס טאָן, איז דער אונטערשיעד אזוי ווי צווישען רייך-קאָליר טע פּאָדים און איידעלע, צארטע זייד.

טשעכאָו'ס פיעסע איז ניט אָהן פּעהלערען. איך גלויב איבערהויפּט ניט אז טשעכאָו איז געבאָרען געוואָרען צו שרייבען פאר דער ביהנע. זיין טאַלאַנט איז געווען צוגעפּאַסט צו קורצע ערצעהלונגען. אָבער דער אוצר, וואָס זיין שטיק ענטהאַלט, איז אַן אוצר, וואָס כאַטשעהט פון די זעלמענסטע און טייערסטע איידעלשטיינער וואָס די ליטעראַטור האָט נאָר אַרויסגעבראַכט. די פּעהלערען געהערען צו זייטיגע זאַכען, וואָס וואָלטען לייכט געקענט באַזייטיגט ווערען. עס שיינט, אז דער פּאַרפּאַ-סער האָט זיי אַרײַנגעשטעלט אום צוצוגעבען קאָליר; און דערביי פּיהלט זיך די אוננאַטירליכקייט און (מען דאַרף זיך ניט שעהמען צו זאָגען) די ביליגקייט פון דעם צוגעקלערטען „דזשאַב“.

און דאָס, נאַטירליך, שפּיגעלט זיך אָפּ אויפ'ן שפּילען. אין א פּראָס-טערע פיעסע וואָלט עס אפשר ניט געווען אזוי קענטיג. אָבער ווען אין א זיידענע מאַטעריע גנב'עט זיך דורך א באוועלגע פּאָדים, שניידט עס פשוט די אויגען.

אין דעם „קארשען נאַרטען“ איז פאַראַן א לאַקעי, א שלימול, ביי וועמען אלץ פּאַלט פון די הענט. דאָס איז צוגעשטשטאַבעט ספּעציעל צו מאַכען שפּאַס; אָבער אנשטאַט צו מאַכען שפּאַס שמערט עס נור דעם איידעלען עפּעקט פון דעם ווערק. ליידער האָט דער טאַלאַנטפולער מאַסקווין זיך אויסגעקליבען דיזע ראָלע. ער האָט געמיינט, אז ער וועט דערפון מאַכען א געראַטענע זאַך. עס קומט אָבער אויס א ביליגע בורלעסק. עס טהוט פשוט וועה דאָס האַרץ, קוקענדיג ווי דיזער גרוי-סער שווישפּילער באַשעפּטיגט זיך מיט דעם. עהנליכעס קען מען זאָגען וועגען דער ראָלע פון דער דייטשער גובערנאַנטקע שאַרלאַטאַ, וועלכע אמוזירט די געסט מיט קאַרטען-קונצען און מיט אַנדערע שפּאַסען. די ראָלע איז א גאַנץ צרה'דיגע. (זי איז געשפּילט געוואָרען פון מאַריאַ אוספּענסקאייאַ). ווען דאָס וואָלט געווען א געווענהליכע שפּאַס-מאַכעריי וואָלטען מיר זאָגען, אז זי האָט איהר ראָלע דורכגעפיהרט זעהר שפּאַסיג און געט. ווי קומט אָבער אזא עסק צו טשעכאָו'ס א ווערק?

אין דער פיעסע זיינען אויך פאַראַן א פּאָר וויכטיגערע פּעהלערען. און איינער פון זיי ליגט גראַד אין דעם וויכטיגסטען מאַמענט פון דער דראַמאַ-קאָמעדיע.

לאַפּאַכין, דער זוהן פון א פּויער, ווערט א רייכער געשעפּטס-מאַן און קויפט אָפּ דעם קארשען נאַרטען מיט דער גאַנצער אימעניע. ער

קויפט דאָס אָפּ ביי דער פּריצישער משפּחה, ביי וועמען זיין טאַטע און זיין זיידע זיינען געווען קנעכט. דער פּריצישער דור פּאַרלירט זיין מאַכט אויפצוהאַלטען זיין הערשאַפט און בעדייטונג, עס קומט אַ נייער דור, (דער בורזשוואַזער) און דיזער לאַפּאַכין איז דער פּאַרשטעהער פּון דעם נייעם דור. ער האָט רעספּעקט פאַר זיינע פּריצים. ער האָט זיי ליעב. ער בעט זיך ביי זיי זיי זאָלען ראַטעווען זייער מאַיאַנטעק. ער זעהט ווי זיי געהען צו גרונד, און ער גיט זיי אַ פּראַקטישע עצה ווי זיך צו ראַטעווען. אָבער יענע זיינען ניט אימשטאַנד צו פאַרשטעהן די קלענסטע זאַך, וואו עס האַנדעלט זיך נאָר וועגען אַ פּראַקטישע פּראַגע. זיי זיינען אזוי צובאַלעוועט פּון קינדווייז אָן, אזוי אָפּגעצערטעלט און אָפּגעשוואַכט, אזוי אונפעהיג צו טאָן עפעס, וואָס האָט אַ ממשות, אַז זיי בלייבען טויט צו זיינע רייד. דער סוף איז, אַז זיי קענען ניט באַצאַהלען זייערע חובות און זייער מאַיאַנטעק מיט זייער באַריהמטען קאַרשען נאָרטען ווערט פאַרקויפט אויף די „טאַרגעס“ (אַקשאַן). אַן אַנדער סוחר האָט געוואָלט אָפּקויפּען, אָבער לאַפּאַכין האָט איהם איבער-געדרונגען. לאַפּאַכין קומט פּון די „טאַרגעס“ אַ ביסעל פאַר-שכור'ט פּון שאַמפּאַניער. ער איז איבעראַשט פּון זיין אייגענער גרולה; איבער-ראַשט פּון דעם פּאַקט, אַז ער, דער זוהן פּון פאַרשקלאַפּטע פּויערים, ווערט איצט דער בעל הבית איבער דעם באַריהמטען מאַיאַנטעק, וואו זיין טאַטע און זיינע זיידעס זיינען געווען פּאַנשטישע קנעכט.

לאַפּאַכין שרייט וועגען דעם מיט פּרעהליכע ערשטוינונג, און ער הייסט גלייך געהן אויסהאַקען די בוימער פּון דעם קאַרשען נאָרטען. ער האָט פּריהער פּאַרגעשלאָגען דער פּריצטע, אַז זי זאָל דעם קאַרשען נאָרטען אויסהאַקען, די לאַנג צוטיילען אויף „לאַטס“ און פאַרקויפּען אויף זומער קוואַרטירען — אַז דורך דעם וועט זי מאַכען אַ גרויסען קאַפיטאַל. אויף דיזען אַרט וועט זי קענען אָפּצאַהלען איהרע חובות און האַבען אַ גרויסען איינקונפט. זי האָט אָבער ניט געוואָלט הערען דערפּון. דער געדאַנק, אַז מען זאָל צושניידען דעם אַלמען, שטאַלצען קאַרשען נאָרטען, איז איהר אויסגעקומען קאַמיש און ווילד; אַן עהנ-ליכען געפיהל האָט געהאַט איהר ברודער, דער צוצערטעלטער, פאַר-טרוימטער גאַרנישט, וועלכער טויג נאָר צו פּלאַהלען און צו שפּילען ביי ליאַרד. סטייטש, דער קאַרשען נאָרטען איז אזוי באַריהמט, אַז אין דער ענציקלאָפּעדיע קענט איהר וועגען איהם געפינען! זאָל מען נאָר סמיען צו רעדען וועגען אויסהאַקען זיינע בוימער. אי, מען וועט סיי ווי סיי ביי זיי צונעהמען דעם נאָרטען פאַר די חובות? — אָבער וועגען אַזעלכע זאַכען קלערען זיי ניט. זיי זיינען ניט געוואוינט צו טראַכטען וועגען מאַרגען; ניט געוואוינט צו פּראַווען פאַרשטעהן אַ פּראַקטישע לאַגע.

קורץ, איצט געהערט דער קארשען גארטען שוין צו לאפאכני'ען און זיינע מענשען האקען שוין די בוימער.

צו דער זעלבער צייט, ווען לאפאכין זיצט האלב באזויפען און רעדט מיט איבערראשונג און באריהמעריי וועגען דער גרויסער ענדערונג, וואָס איז פאַרגעקומען אין דעם שיקזאַל פון די פריצים און אין זיין שיקזאַל, ווי אלץ האָט זיך איבערגעקעהרט קאפּויר — אין דעם זעלבען מאָמענט זיצט די פריצטע לעבען איהם און וויינט מיט ביטערע טרערען. און לאפאכין, וועלכער איז איהר איבערגעבען און האָט צו איהר רעספעקט, שרייט ווייטער וועגען זיין דערהויבענקייט; ער באריהמט זיך ווייטער וועגען דעם, אז ער איז געוואָרען דער בעל הבית איבער דעם גרויסען מאַיאָנטעק, וואו זיין טאַטע און זיין זיידע זיינען געווען שקלאַפּען.

ווען טשעכאָוו שרייבט דאָס אין אַן ערצעהלונג, וואָלט לאפאכין אזעלכע רייד ניט גערעדט. ער וואָלט ניט געווען אזוי מערדערליך, וואָרים ער ווערט גאָר ניט ארויסגעשטעלט פאר קיין מערדער. פאר-קעהרט, טשעכאָוו שטעלט איהם פאַר אלס ניט קיין שלעכטען, איבער-געבענעם מענשען, א מענש מיט א געפיהל און מיט א שטארקע צוגעד-בונדענקייט צו די פריצים, לעבען וועלכע ער איז אויסגעוואַקסען. אין אַן ערצעהלונג וואָלט לאפאכין דיזע אַלע זאַכען געקלערט אין זיך; דער שרייבער וואָלט אונז וועגען דעם דערצעהלט. מיר וואָלטען דאָס געזעהן אין לאפאכין'ס הארצען, אָבער געהערט פון לאפאכין'ס ליפען וואָלטען מיר דאָס ניט. אין א פיעסע אָבער קען דער שרייבער אייך קיין זאַך ניט דערצעהלען. די פערזאָנען אליין מוזען רעדען פאר זיך. היינט ווי טהוט פאַרט טשעכאָוו, ווען ער וויל אייך ווייזען, ווי לאפאכין פיהלט זיך? האָט ער איהם געהייסען אליין דערצעהלען, כאָטש דאָס איז אין יענעם מאָמענט אַן אונמעגליכקייט.

מען וועט מיר אפשר אָנווייזען אויף דעם, אז ער איז געווען שבור'ל-לאך. דאָס איז אָבער קיין תירוץ ניט. די גאַנצע לאַגע איז אזעלכע, אז ער וואָלט דאָס ניט געזאָגט, אפילו ווען ער וואָלט געווען טויט-שבור. און לאפאכין איז טויט שבור ניט געווען. עס איז דייטליך, אז טשעכאָוו האָט איהם געלאָזט זאָגען דיזע ווערטער כדי דער לעזער און טהעאטער בעזוכער זאָל וויסען וואָס עס טהוט זיך ביי איהם, ביי לאפאכין'ען, אין הארצען, כאָטש לאפאכין וואָלט אזעלכע רייד פון מויל ניט ארויס-געלאָזען.

אייך האָב דאָ אָנגעוויזען אויף די פעהלערען אין דער פיעסע, פעהל-לערען, וועלכע מוזען זיך לאָזען פיהלען אין דער פאַרשטעלונג אויך. אָבער ווען מיר פארנעסען אַן דיזע פעהלערען, בלייבט איבער א גרויסער

עיקר פון די איידעלסטע קונסט. איך האָב די פּיעסע געלעזען מעהר ווי איין מאָל, און אזוי האָב איך געפּיהלט יעדעס מאָל. און ווען איך האָב איהר איצט געזעהן אויף דער ביהנע, זיינען די פּעהלערען געווען נאָך גרעסער, אָבער דערפאַר איז דער פּראַכט פון דעם עיקר געוואָרען גרעסער — העכער און טיעפער. איך האָב אַלע מאָל בעטראַכט דעם „קארשען גאַרטען“ פאַר טשעכאַוו'ס וויכטיגסטע דראַמאַטישע ווערק. ביי דער פּאַרשטעלונג איז זי מיר נאָך געוואָרען פּיעל וויכטיגער, נרויסאַרטיגער. אייניגע שטריכען, וועלכע איך האָב פּריהער קוים באַמערקט, האָבען געצויגען מיין אויפּמערקזאַמקייט מיט נייע קראַפט און צויבער; און דער סך הכל איז געווען אַ שטיק ווירקליכקייט, אזוי בעדייטונגספול, אזוי טיעף, אזוי דעליקאַט, אַז — כ'לעבען — עס קומט אויס ווי אַ חלול השם נאָכדעם צו געהן זעהן אַ פּיעסע פון די געוועהנליכע דראַמאַטורגען.

ווען איהר זיצט אין טהעאַטער ביי דיזער קאָמעדיע-דראַמאַ, זעהט איהר ווי עס ווערט געשלאָסען אַ נרויסער קאַפיטעל פון דער מענשליכער געשיכטע און עס מישט זיך אויף אַ נייער קאַפיטעל. און די דריי שטונדען זעהט איהר פאַר די אויגען ווי ס'פאַלט אַ קלאַם, וועלכער האָט געהערשט הונדערטער יאָהרען און ווי אויף זיין פּלאַץ שטעהט אויף אַ נייער קלאַם. די אַלטע פּריצים פון רוסלאַנד האָבען פּערלאָרען זייער פּעהיגקייט אויפצוהאַלטען זייער רייכטום און זייער הערשאַפט, און זייער שטראָן ווערט פאַרנומען פון דער נייער רוסישער בורזשוואַזיע.

די צענטער פיגור פון דיזער פּיעסע איז די פּריצעט, מאַדאַם ראַניעוו-פּקאַיאַ. דאָס, וואָס עס קומט דאָ פאַר מיט איהר און מיט איהר ברודער דער אין דריי שטונדען איז פאַרגעקומען אין פּערלויף פון עטליכע צעהנר דליג יאָהר מיט טויזענדער אַנדערע פּריצים. אויב ניט גראָד אויף דיזען שטייגער, איז אויף אַנדערע אופנים.

טשעכאַוו רופט זיין פּיעסע אַן קאָמעדיע. און זי איז ווירקליך פול מיט דעם העכערען קאָמיוז פון לעבען; אָבער פאַר דער מאַדאַם ראַניעווסקאַיאַ און איהר ברודער איז דאָס ניט קיין קאָמעדיע, נאָר די העכסטע טראַגעדיע, וואָס מען קען זיך פאַרשטעלען. און דער טהעאַטער באַזוכער איז טיעף דורכגעדרונגען אי מיט דער קאָמעדיע, אי מיט דער טראַגעדיע.

די פּערזענליכקייט פון דער מאַדאַם ראַניעווסקאַיאַ איז אויפגעמאַךט לען מיט די דעליקאַטסטע און טייערסטע שטריכען, וועלכע מען קען נאָר געפינען אין דער פאַרמע פון ליטעראַרישע פאַרטערט-מאהלעריי. ליידער ערלויבט מיר ניט דער פּלאַץ אַנצואווייזען אויף אַלע וויכטיגסטע שטרי-כען פון דיזען באַראַטער. איך וועל נור איבערגעבען אַ פּאַר.

די הויז איז פארעלטערט, פארלאזען, פארקערמט. דער ברודער מיט דער שוועסטער זיינען פערזונקען אין חובות. אָבער זיי האָבען ניט קיין באגריף וועגען דער וועלט פון געלט; זיי האָבען ניט קיין כאַראַקטער צו קאָנטראָלירען זייערע עקספענסעס. זיי זיינען פון געבורט אָן געוואוינט צו ספענדען מיט דער ברייטער האַנד און, אזוי וויי בייביס, טוען זיי דאָס איצט אויך. עס געהט, למשל, דורך אַ טרעמפּ, און בעט מען זאָל איהם געבען דרייסיג קאָפּיקעס. זוכט מאַדאַם ראַניעווסקאָיאַ אַ פּאַר זילבערנע מטבעות אין איהר בייטעלע; קען זי אָבער קיין זילבערנע געלט ניט געפינען — ניט זי דעם טרעמפּ אַ גילדערנע מטבע. זי מאַכט אַ הוּליאַנקע, רופט צוזאַמען געסט און לאַרט איין מוזיקאַנטען און דערנאָך פרעגט זי זיך אליין, צו וואָס זי האָט דאָס אלץ געדאַרפּט. זי איז זעהר אַ גוטע, אַ ווייך־הערציגע, אַ סימפּאַטישע. אויף יעדען האָט זי רחמנות, יעדען איז זי בערייט אָבצוגעבען אלץ, וואָס זי האָט. אָבער איהר רחמנות און איהר וועהטאַג האָט ניט קיין ממשות. אין אַ סעקונדע ארום הויבט זי אָן צו שמייכלען און צו לאַכען.

עס איז אַ דעליקאַט־פּילפּאַכער טיפּ און ער איז אזוי אויסגעאַרבייט אַז ער שמעלט מיט זיך פּאַר אַן אַמט'ען שטיק לעבען פון דער פּריצישער רוסישער ווירקליכקייט, מיט איהר פלייש און בלוט, גערווען, מאַרד, האַרץ און נשמה. איך האָב געזעהן אַזעלכע פּריצטעס אין לעבען און אין דער ליטעראַטור; קיין ווירקליכערע האָב איך אין ערגעץ ניט געזעהן.

דיזע ראַלע האָט געשפּיעלט מאַדאַם קניפּער-טשעכאַוואַ. און איך קען זאָגען אַז דאָ האָב איך איהר צום ערשטען מאל געזעהן אין דער פּולער פּונאַנדערבליהונג פון איהר טאַלאַנט.

זי האָט די ראַלע געשפּילט מיט אַלע פּיינע, איידעלע, לעבענס-ציטערענדע שטריכען, מיט אַלע טיעפּקייטען און מיט דער גאַנצער קינסטלערישער פּראַכט, וועלכע די ראַלע ענטהאַלט אין זיך. די, וואָס פאַרשמעהען ניט גוט רוסיש, האָבען ניט געקענט זעהן וואָס פאַר אַ קונסט פּערל איהר שפּיעלען איז. וואָרים אויסערליך איז אין אַזאַ זאַך דאָ וועניג וואָס צו זעהן.

מיט וואָס דערקענט איהר, אַז אַ נאַכטיגאַל איז אַ לעבעדיגע און ניט קיין וואַקסענע? אַנווייזען אויף כללים קען מען אין אַזעלכע זאַלען ניט. דעם, וואָס פּיהלט ניט, יענעם קענען קיין ערקלעהרונגען ניט העלפען.

איך ווייס ניט צו איך האָב ווען עס איז געהאַט אַזאַ ספּעציעלען סאָרט עסטעטישען תּענוג, ווי איך האָב געהאַט פּון דיזען טשעכאַווישען טיפּ און פּון דיזען שפּיעלען פּון מאַדאַם קניפּערטשעכאַוואַ.

ווען איך האָב איהר געזעהן אין „צאר פּיאָדאַר“ און נאכהער „נא דניע“, האָט זי אפּעלירט אלס א גרויסע שווישפּילערין. איך מוז אָבער זאָגען דעם אמת: דאן האָב איך ניט געזעהן ווארום זי פארנעהמט גראַד דעם וויכטיגסטען פּלאַץ אין דער וויכטיגסטער טהעאַטער קאָמפּאני אין דער וועלט. דיווען מאָנטאג אָבער איז דאָס מיר דייטליך געוואָרען.

נאָך איידער די קאָמפּאני איז געקומען קיין ניו יאָרק, האָט מען גע- זאָגט דאָס פּאָלגענדע: זיי ערקלעהרען, אז „צאר פּיאָדאַר“ איז זייער שפּיעל פאר דעם אויסערליכען עפעקט, אָבער אז די אמת'ע מאַסקווער קונסט-טהעאַטער פּיעסען זיינען די טשעכאַוו פּיעסען. וועלל, אין די טשעכאַוו פּיעסען איז מאַדאָס קניפער-טשעכאַוו א קינסטלערין פון דעם איידעלסטען, טיעפסטען און הערליכסטען קלאַס.

ווי אזוי זאָל דאָס קענען אָפּשאצען דער, וואָס פארשטעהט ניט די רוסישע שפּראַך, ווען אין דער פּיעסע איז ניטאָ קיין איין מאַמענט, ווען זי שרייט; ניטאָ קיין איין מאַמענט, ווען זי הויבט אויף איהר שטימע; ווען די גאַנצע קונסט ארבייט ליעגט אין דער פּאַרשטעלונג פון די פּאַר- שיערענע שטימונגען און שאַטירונגען פון געפּיהלען, אין איבערזאָנגען, אין די טענער, אין די געזיכטס אויסדריקע פון דיזער זעלטען-אינטערע- סאַנטער מאַדאָס ראַניעווסקאָיאַ? זי איז געווען ראַניעווסקאָיאַ אליין.

אויסגעצייכענט האָט אויך געשפּיעלט סטאַניסלאָווסקי אלס ראַ- ניעווסקאָיאַ'ס ברודער. דאָס איז אויך א דעליקאַטע ראָלע. די ראָלע פון לאַפּאַכין, דער אויפגעקומענער אינטעליגענטער פּויער, האָט גע- שפּיעלט לעאַנדידאָוו. ער האָט אויך כשר פארדיענט די בראַוואַ געשרייען און די שטורעמדיגע אַפּלאַדיסמענטען, וואָס מען האָט דער קאָמפּאני געגעבען צום סוף פון דער פּאַרשטעלונג. זיין שפּיעלען האָט אויך ענט- האַלטען א סך פּערשיעדענע אינטערעסאַנטע שטריכען און שאַטירונגען, וועלכע האָבען געצייגט, אז ער איז ניט נאָר א שווישפּילער מיט טאַלאַנט, נאָר אויך מיט אמת'ע אינטעליגענץ. ערטרעוויז האָט ער פּילייכט צו הויך געשריען. דאָס איז אָבער אלץ. דער פּאַרטערט איז געווען א העלער, א בולט'ער, אן אויסגעצייכענטער.

א בריאַנטענע שטיקעל ארבייט אין טשעכאַוו'ס ווערק איז אויך דער טיפּ פון פּעטיאַ, „דער אייביגער סטודענט“, וועלכער רעדט שטענ- דיג וועגען הויכע זאַכען און טראַגט זיך אימער ארום מיט ביכלאַך און טהוט ניט קיין שום ממשות'דיגע ארבייט. דאָס איז פונקט אזא לעבע- דיגע שטיק רוסלאַנד, ווי די מאַדאָס ראַניעווסקאָיאַ, אָדער איהר ברודער. די פּלייש און בלוט פון דעם פּריצישען דור זעהט איהר אין דיזע אלע טיפּען, אין יעדען אויף אן אַנדער אַרט. דיזע ראָלע איז געווען וואונ- דערבאַר געשפּיעלט פון ניקאָלאַי פּאַדגאַרני. א טייערער טיפּ איז אויך

דער אכציג יעהריגער לאקעי פירם, וועלכער בענקט אלץ נאך די „אלטע, גוטע צייטען“, ווען די פויערים און די פריצים זיינען ניט געווען אפֿ-געזונדערט, דאָס הייסט, ווען עס האָט נאָך עקזיסטירט שקלאַפּעריי. דיוע ראָלע איז טאלאנטפאָר דורכגעפיהרט פון וואַסילי לווּשסקי, וועל-כער האָט געמאַכט אזאָ גוטען איינדרוק אין „צאר פּיאָדאָר“.

א יונגע אַקטריסע מיט'ן נאָמען אלא טאַראַסקאָו האָט געוואונען דעם פּובליקום מיט איהר זעהר אַנגענעהמען און איבערצייגענדען שפּיע-לען אלס אַניאַ, די 17-יעהריגע טאַכטער פון די פּריצטע. געראַטען האָט אויך געשפּיעלט וואַרוואַרא בולנאַקאָווא, אלס א סענטימענטאַלע דיענסט, וועלכע רעדט אימער וועגען איהרע איידעלע געפּיהלען. ווערא פּאַשענ-נאַיא האָט געשפּיעלט אלס וואַריאַ, די אַדאַפּטירטע טאַכטער פון דער פּריצטע. עס איז א גוטע ראָלע און זי איז געווען זעהר גוט אין איהר. ניקאָלאַי אַלעקסאַנדראָו און וולאַדימיר גריבּוּנין האָבען געהאַט אינ-טערעסאַנטע ראָלען און זיי האָבען זיי ערפּילט מיט פּאַרשטאַנד און געשמאַק. זיי זיינען געווען אויסגעצייכענט גרימירט און האָבען זיך געהאַלטען אויסגעצייכענט לויט די ראָלען.

און דיוע אלע האָבען גערעדט ווי לעבעדיגע מענשען, מיט א נאַטיר-ליכען לשון און נאַטירליכע שפּראַך טענער, ווי מען רעדט אין דעם ווירק-ליכען לעבען. און אזוי פּיעל שווישפּילער זאָלען רעדען אזוי אמת-קינסטלעריש, דאָס הייסט אזוי אמת־נאַטירליך, אין א פּאַרשטעלונג — דאָס איז אין אַן אמעריקאַנער טהעאַטער אַן אונגעהערטע זאך. ווען צוויי שווישפּילער רעדען ווי מענשען, איז דאָס שוין אויך אַן אונגע-וועהנליכע זאך. דאָס רוב קען באווייזען אזאָ קונץ נאָר אין אַמעריקאַ-נער אַקטיאָר, אָדער אַקטריסע — דער „סטאַר“. און אַ מאָל דאָס אויך ניט.

אַלע שווישפּילער האָבען אין דעם „קאַרשען נאָרטען“, זיך פּוין צו-זאַמענגעשפּיעלט און אזוי אריינגעלעבט אין די ראָלען, אַז טראַץ די אויבען-אַנגעוויזענע פּעהלערען, זייט איהר אין גאַנצען אריינגעריסען געוואָרען אין דעם פּאַרגעשטעלטען לעבען, איהר זייט פּערשלונגען גע-וואָרען אין דער פּיעסע, אזוי ווי זי וואָלט געווען די ווירקליכקייט אַליין. און די „סינערו“ איז געווען אזוי פּינקטליך צוגעריכט און מיט אזעלכע איינצעלהייטען, אַז עס איז געשאפּען געוואָרען די סאַמע לופּט פון דעם צוקראַכענעם פּריצישען הויז.

אויף דער „וועטשערינקע“, ווען מען האָט געטאַנצט, זיך לוסטיג געמאַכט, פּאַרביסען, איז אלץ געווען א שטיק ווירקליכקייט ביז דער קלענסטער קלייניגקייט. און ווען עס קומט דער אומגליק און מען

מוז ארויסמופען פון דעם אלטען אריסטאקראטישען פאלאץ, איז גע-
האנגען א הושך, וועלכער האָט מיט זיין אמת'דיגקייט אייך געדריקט
דאָס האַרץ, ווי א שווערע משא. דאָס אלץ ווערט ארויסגעבראַכט אי
דורך דעם שפּיעלען, אי דורך פּערשיעדענע איינצעלהייטען פון דער
סינערי. צום ביישפּיעל: אויף די ווענט זיינען געהאַנגען אלערליי
פּאַרטרעטען, אַוואַלנע פּאַרטרעטען; דערנאָך, ווען מען האָט אראָפּגע-
נומען דיזעז פּאַרטרעטען, וויל מען מופּט ארויס, זיינען אויף די ווענט
געווען קענטיג די צייכענס וואו זיי זיינען געהאַנגען: פיער-קאַנטיגע
צייכענס, אַוואַלנע צייכענס, גרעסערע, קלענערע — אלץ ווי אין דער
אמת'ען. אָט דיזער סאָרט איינצעלהייטען מיט זיך צונויף מיט דער
קונסט פון דעם שפּיעלען, און דער סך הכל איז אז אייער באוואוסטזיין
ווערט בעזויפען מיט א געפיהל פון ווירקליכקייט.

ווען איהר זעהט אַזא פיעסע ווי דער „קארשען נאָרטען“ ביי דער
מאָסקווער קאַמפּאַני, דאכט זיך אייך, אז וואָס עס איז געווען איז גע-
ווען; איהר הויבט דאן אָן צו זעהן טעאַטער צום ערשטען מאָל.

געזעהן דעם „קארשען נארטען“ צום דריטען מאהל

וויעדער ביי א פארשמעלונג פון דעם מאסקווער
קונסט טהעאטער

איך האָב דיזעלבע פיעסע ביי דיזער קאָמפּאני שוין געזעהן צוויי
מאָל. דאָס איז געווען א דריטער.

איך האָב די דראַמאַטיקאַמעדיע צוויי מאָל געלעזען אין טשע-
כאַוו'ס ווערק. איך בין באַקאַנט מיט יעדען וואָרט פון איהר. און דאָך
האָט די פאַרשמעלונג געהאַט אן אומבאַשרייבליכע ווירקונג אויף מיר.
אזעלכע איינדריקע איז זעהר, זעהר שווער מיט ווערטער איבערצוגעבען.
איך קען נאָר זאָגען, אז פון דעם ערשטען מאָמענט בין איך געזעסען
אזוי ווי אן אויפגעטרייסעלטער — אבסאָלוט אזוי ווי די פאַרנעשטעלטע
סצענעס וואָלטען געווען אן אייגענע פאַמיליע זאך ביי מיר.

איך בין געזעסען צו נאָהענט, אין דעם ערשטען צייל פון רעכטען
צענטער. כמעט מיט'ן געזיכט די ביהנע אָנצוריהרען. געוויינליך
שטערט דאָס. איהר זעהט דעם גרים פון די אַקטיאָרען און די אַנדערע
מעכאַנישע איינצעלהייטען. דאָס לאָזט אייך ניט פאַרגעסען, אז אלץ
וואָס איהר זעהט איז נאָר „כלומרשט“. דאָס איז אָבער ניט געווען
אזוי אין אין דיזען פאַל.

מיט אייניגע טעג צוריק האָב איך מיט קאַטשאַלאָוו'ן פאַרבראַכט א
גאַנצען אָווענר אין פּריוואַט-געזעלשאַפט און איך האָב, נאַטירליך, גע-
וואוסט אז דער אויסגעצערטעלטער פּרייז פון דעם „קארשען נאָרטען“,
איז קאַטשאַלאָוו; און דאָך האָב איך איהם אבסאָלוט ניט געקענט דער-
קענען; אזוי איז ער אריין אין זיין ראַלע אלץ דער פּרייז און אזוי בין
איך אריין אין דער ראַלע פון איינעם וואָס קוקט אויף א שטיק אמת'ען
לעבען און ניט אויף א טהעאטער פאַרשמעלונג.

אזוי האָב איך געפיהלט פון דעם ערשטען מאָמענט אָן, ווען די פּרייז'-
טע קומט פון פּאַרזי באַנגלייט מיט דעם גאַנצען רעש פון דער באַגעגעניש.
איך שעהם זיך ניט צו זאָגען, אז מיינע אויגען זיינען פיעלע מאָל אָנ-

געפילט געוואָרען מיט טרעהרען. איך בין געווען בוכשטעבליך אַ טייל פון דעם לעבען, וועלכער איז געמאָלט אין דעם „קארשען גאָרטען“; ווי א באַקאַנטער פון דער פּאַמיליע וואָס זיצט אין שטוב, און איז ארייַן געצויגען אין דער גאַנצער טראַגעדיע מיט די קליינע קאָמעדיעלאַך, וועלכע ווערען דאָ אָפּגעשפּילט, אזוי האָב איך זיך געפּיהלט זיצענדיג אין מיין טהעאַטער-טשער.

סעמינאַטאָו פּישטשיק, דער שכן, וועלכער קומט אָפּט אריין צו די פּריצים פון קארשען גאָרטען, און בעט מען זאָל איהם לייהען געלט, וואָלט ניט געקענט פּיהלען טיפּער ווי איך האָב געפּיהלט די אמת'קייט פון דער גאַנצער געשיכטע.

העכער ווי פּערציג יאָהר ווי איך זעה טהעאַטער אין אַמעריקא. פּיער, פינף יאָהר האָב איך געזעהן טהעאַטער אין רוסלאַנד איידער איך בין אוועקגעפּאָרען פון דער היים. אין פּערשיעדענע צייטען האָב איך אין טעאַטערע איבערגעלעבט שטאַרקע געפּיהלען — אין רוסישע טעאַטערע, אין ענגלישע, אין דייטשע, אין איטאַליענישע, אין אידישע און אין פּראַנץ ציווישע. אָבער קיינמאָל, אבסאָלוט קיינמאָל אין מיין גאַנצען לעבען, האָב איך ניט דורכגעפּיהלט דאָס, וואָס איך לעב איבער ביי די פּאָר-שטעלונגען פון דיזער מאַסקווער טרופּע. אין דיזען טאָג ווען איך האָב געזעהן דעם „קארשען גאָרטען“ צום דריטען מאל, איז דער איינדרוק אויף מיר נאָך געווען א גרעסערער ווי די פּריהערדיגע צוויי מאל. איך בין ארויס פון טעאַטער א צובראָכענער מענש. איך האָב זיך באַגעגענט מיט מענשען; מיר האָבען געלאַכט, געשפּאַסט; אָבער ביי מיר אויף'ן האַרצען האָט ניט אויפּגעהערט צו געוועלטיגען דער וועהמאָג, וועלכען איך האָב ארויסגעטראָגען פון דער טראַגישער ווירקליכקייט, וועלכע איז פּאַרגעשטעלט געוואָרען אויפ'ן סטייזש פון דזשאָלסאָן טעאַטער. און וואָס איז דער חידוש?

אין דיזער פּאַרשטעלונג נעמען אנטײל זעקס פּאַלשמענדיגע קינסט-לער, וועלכע האָבען וויכטיגע ראָלען, און עטליכע פּאַלשמענדיגע קינסט-לער, וועלכע האָבען קלענערע, אָבער דאָך אינטערעסאַנטע ראָלען.

וואו קען מען דאָס זעהן? אין ערגעץ ניט אין דער גאַנצער וועלט! מען שפּיעלט אויסגעצייכענט מעאַטער אין דייטשלאַנד און אין איטאַליען אויך; אָבער ערשטענס זיינען דאָרטען ניטאָ אזעלכע פּיעסען, וואו עס זאָלען זיין אזעלכע אמת-וויכטיגע ראָלען פאַר מעהר ווי איינעם אָדער צוויי. נאָר א טשעכאָוו שרייבט אזעלכע פּיעסען. אַנדערע דראַמאַטורגען שרייבען איינע, אָדער, אז פּיעל, צוויי וויכטיגע ראָלען. און, צווייטענס, פּאַסירט דאָרטען זעלטען, אז אין איין קאָמפּאַני זאָלען אַנטײל נעהמען מעהר ווי איינער אָדער צוויי אמת-גרויסע ארטיסטען.

דער לעבען אָבער ווייס ניט פון גרעסערע ראָלען און קלענערע ראָלען. איינער שפּיעלט א גרעסערע ראָלע אין דער פּאָליטיק; אָבער אין דער דראַמע פון לעבען, קען זיין, איז א דאָאַר-קיפּער'ס ראָלע פּיעל וויכטיגער. קאטשאלאָוו, מאדאם קניפּער-משעכאָוו, לעאָנידאָוו, פּאשעננאָיא, קאַרעניעווא, פּאָדגאָרני — דיזע זעקס האָבען אלע געהאַט אמת-וויכטיגע ראָלען און אלע האָבען זיי געשפּיעלט ווי ארטיסטען פון דעם העכסטען קלאַס מיט א נאטירליכקייט, מיט א טאַלאַנט וואָס איז א גאַנץ אונגע-וויינליכע זאַך אין אַן אַמעריקאנעם טעאַטער. קאַטשאלאָוו איז געווען אזוי וואונדערבאַר, אַז, כ'לעבען, דער וואָרט „וואונדערבאַר“ קלינגט צו ביליג, אָבער די אַנדערע פּינף, וואָס איך רוף דאָ אָן, האָבען אויך גע-שפּיעלט זייערע ראָלען מיט א קינסטלערישע פּאָלשטענדיגקייט, אין וועל-כער עס איז קיין שום פּגימה ניט געווען צו געפּינען. דאָס זיינען די זעקס וויכטיגסטע ראָלען.

דאָס הייסט, זעקס סטאַר ראָלען און זעקס סטאַרס אין איין פּיעסע! אין דער פּיעסע זיינען אויך דאָ ווייניגער וויכטיגע ראָלען, וועלכע זיינען אויך געשפּילט געוואָרען מיט גרויס מאַלאַנט.

נאָר צוויי ראָלען האָבען מיר געשטערט און גראָד איז איינע פון דיזע דורכגעפירט געוואָרען פון דעם גרויסען מאַסקוויין. ער, פון זיין זייט, איז דאָ אויך געווען א מאַסקוויין. ניט ער איז שולדיג, נאָר דער פּער-פּאסער, טשעכאָוו, עס איז א ביליגער בורלעס, וועלכער פּאסט זיך ניט פאַר אזא שרייבער. עס איז אזוי ווי א פּלעק אויף דער גאַנצער פּיעסע. עהנליכעס קען מען אויך זאָגען וועגען דער ראָלע פון דער דייטשער גאָווערנאַנטקע, שאַרלאָטאַ. דאָס איז געשפּיעלט געוואָרען פון אוספּענסקאָיא, וועלכע איז טאַלענטפול. ווידער איז שולדיג דער פּער-פּאסער וואָס ער האָט אריינגעשטעלט אזא גרילצענדען שונד-שפּאַס. אָבער חוץ דיזע צוויי ראָלען איז די פּיעסע א שטיק ליטעראַרישע גין-גאַלד, און אזוי איז אויך געווען דאָס שפּיעלען: א שטיק מעטאַל פון דעם איידעלסטען און העכסטען סאָרט.

ווען איך האָב דאָס ערשטע מאָל געשריבען וועגען דער פּאַרשטעלונג פון דעם „קאַרשען גאָרטען“ האָב איך זיך פאַרהאַלטען קריטיש צו דעם וויכטיגסטען מאַמענט אין דער ראָלע פון לאַפּאַכין, דער פּאַרשטעהער פון דער נייער רוסישער בורזשואזיע, וועלכער שטופט ארויס דעם אלטען פּריציפּיקלאַס. עס איז אונגלייבליך, האָב איך באַמערקט, אַז דיזער געוועזענער הויער, וועלכער איז אזוי צוגעבונדען צו זיין פּריעהרדיגע פּריציפּטע, זאָל אין איהר אנוועזענהייט אזוי גראָב זיך באַריהמען מיט זיין זיעג איבער איהר און איהר משפּחה; עס איז אונגלייבליך אַז ער זאָל אזוי ווילד זיך באַריהמען מיט דעם פּאסט, אַז ער האָט אָפּגע-

קויפט זייער קארשען גארטען. אמת, ער איז דאן שכור, האָב איך אָנ-
געוויזען, אָבער דאָך האָט זיך מיר ניט פאַרגעשטעלט, אז אפילו אין
אזא צושטאַנד זאָל ער דאָס טהון. ער וואָלט דאָס געקענט פיהלען אין
הארצען; ער וואָלט דאָס געקאַנט זאָגען פאר זייטיגע מענשען; אָבער
ניט אויסשרייען אין דער הויך, גראד דאן, ווען די אומגליקליכע פריצ'טע
שמעהט דערביי, א צובראָכענע, א נידערגעשלאָגענע.

נעכטען האָט דער זעלבער לעאָנידאָוו די ראָלע געשפּיעלט פּיעל
בעסער ווי דעם ערשטען מאָל, און ער האָט איהר אזוי געשפּיעלט, אז
דאָס אוננאַטירליכע איז נאַטירליך געוואָרען. עס האָט זיך געדוכט,
אז דער שכור'ער צושטאַנד זיינער איז צוזאַמענגעמישט מיט זיין גע-
פּיהל פון נצחון; אז זיין רחמנות אויף די פריצ'טע איז דערטרונקען
אין דער איבערראַשונג וואָס ער לעבט דורך, ווערענדיג פּלוצלונג דער
הערשער איבער דעם באַריהמטען פריצ'ישען מאַיאָנטעק, וואו זיין טאַטע
איז געווען א פּאַנשטשינע שקלאַף.

קורץ, לעאָנידאָוו האָט געשפּיעלט מיט אזא קינסטלערישע קראַפּט,
אז די גאַנצע שמעלע האָט א נייעם פּשט בעקומען; אלץ איז געוואָרען
נאַטירליך; אלץ איז געווען שטאַרק און שרעקליך אמת. איך האָב גע-
הערט, אז לעאָנידאָוו'ן רעכענט מען פאר איינעם פון די גאָר וויכטיגע
שוישפּילער אין דער טרופּע, און דעם אַבענד האָב איך דאָס דערפּיהלט.

נאָך דאָ איז ניט אזוי וויכטיג צו רעדען וועגען דעם שפּיעלען פון דעם
אָדער יענעם באַזונדערען שוישפּילער אָדער שוישפּילערין, ווי וועגען
זייער אלעמענס שפּילען אין איינעם, אלס קינסטלערישער סך הכל. עס
איז א שטיק לעבען, ניט קיין טעאַטער פאַרשטעלונג.

און דערפאר ווערט דאָס דעם צושויער מיט יעדען מאָל אלץ טהייר-
ערער און טהייערער.

אָט האָב איך דעם „קארשען גארטען“ צום ביישפּיעל, געזעהן דריי
מאָל, און איך קלייב זיך איהם זעהן א פּערטען מאָל; און דאָס זעלבע
איז מיט די „דריי שוועסטער“ און דאָס זעלבע איז מיט גאָרקיס „נא
דניע“.

אז אמעריקאַנער פּיעסע קענט איהר זעהן איין מאָל און אפּשר צוויי
מאָל. ווען איהר זעהט זי צום דריטען מאָל, ווערט זי אייך ביליג.
און דאָ איז פאַרקעהרט. דער שרייבער פון דיזע ציילען האָט צום
צווייטען מאָל געפּיהלט די ווירקליכקייט נאָך שטאַרקער ווי דעם ערש-
טען מאָל און דעם דריטען מאָל נאָך שטאַרקער ווי דעם צווייטען. אַנ-
שטאַט צו ווערען ביליגער ווערט איהם דאָס טייערער. עס איז ווי
די טייערסטע מוזיק.

איך בין ניט איינפערשטאנען מיט דעם וואָס פריינד באַריס טאַמאַ-
שעווסקי האָט געזאָגט וועגען די דעקאָראַציעס פון דעם „קארשען גאָר-
מען“. דאָס זיינען ניט קיין אַרעמע דעקאָראַציעס. פארקערט, פאר די
פאָדערונגען פון דעם שטיק איז דאָס די טייערסטע וואָס מען וואָלט
געקענט קריגען אין דער וועלט. אין אמעריקא קען מען דאָס ניט באַ-
קומען. מען האָט דאָס געמוזט אראָפּבריינגען. מען דארף האָבען אין
זינען, אז דאָ ווערט פאָרגעשטעלט אַ הויז פון אַן אלטער, פריציזשער
משפּחה, אַ הויז וואָס שטעהט שוין העכער ווי הונדערט יאָהר און וואו
אַלץ איז פארעלטערט און פארנאכלעסיגט. יעדער ברעקעל אין דער
דעקאָראַציע שטימט מיט דעם און האָט אין זיך אַ קינסטלערישען טעם.
די אמאָליגע מאַכט פון דער פאמיליע איז צופאלען, און דער אמאָליגער
גלאַנץ פון זייער פאלאץ איז פארשימעלט, צוברעקעלט, אָפּגעלאָזען.

באטראַכט דעם אלטען אויווען מיט די צושפאָלטענע, פארעלטערטע
קאכעלס; באַטראַכט דעם אמאָל טייערען בוך-שראַנק; די ווענט מיט
די אלטע שפיגלען און פיקטשורס. אַלץ איז ווי די נאַטירליכקייט אליין.
עס האָט ווארשיינליך געקאָסט אַ סך מיה און צייט איידער מען האָט
דאָס אַלץ צוגעפערטיגט.

און דער קארשען גאָרטען וואָס זעהט זיך דורך דעם פענסטער איז
אויך פונקט אזוי ווי עס דארף זיין. צו ערשט אין זומער צייט, און
נאכהער אין הערבסט.

גאָר די גרעסערע בוימער, בוימלאך און לאַנקעס פון דעם צווייטען
אַקט זיינען ביליג צוזאמענגעשטעלט. דאָס געהערט שוין צום דזשאַל-
סאַנ'ס טהעאַטער. וועגען דעם האָט באַריס טהאַמאַשעווסקי רעכט.
זווייטער שטימט אַלץ מיט דעם גייסט פון דעם לעבען, וועלכער ווערט
פאָרגעשטעלט. עס איז דאָ לעבען אליין — די דעקאָראַציעס פונקט ווי
דאָס שפיעלען. אין רוסלאַנד גופא האָבען דיזע דעקאָראַציעס אַ סענ-
סאַציע געמאַכט, און זיי זיינען די זעלבע.

יענעס אָווענט זיינען אין פובליקום געווען אינטעליגענטע אמעריקא-
נער, וועלכע זיינען אויך געקומען זעהען די פיעסע צום צווייטען און
צום דריטען מאָל. זיי זיינען געקומען צו יעדער מאַסקווער פאָרשטעלונג
צו עטליכע מאָל.

אינהאלט פון „די דריי שוועסטער“

די האַנדלונג קומט פֿאַר אין אַ רוסישער פֿראָווינץ שטאָדט. דריי שוועסטער, אָלגאַ, מאַשאַ און אירינאַ, חלום'ן וועגען אוועק פֿאַהרען אין דער גרויסער שטאָדט מאַסקווע, וואו זיי דענקען אז זייערע אלע אידעאלען וועלען פֿאַרווירקליכט ווערען.

די מיטעלסטע שוועסטער איז פֿאַרהייראַט צו אַ גימנאַזיע-לעהרער און האָט שטילערהייט ליעב אָן אַנערען. אין דער אינגס-טער ליעבען זיך דריי אָפֿיצירען וואָס אַרבייטען אויף אלע כּללים צו קריגען איהר אויפֿמערקזאַמקייט.

אַן ענדערונג קומט אַריין אין דעם הויז ווען אַנדרעי, זייער ברודער, האָט חתונה פֿאַר אַ פּשוט'ע סענטימענטאַלע מיידעל. ווען אַ קינד ווערט געבאַרען הויבען זיך די שוועסטער אָן צו פֿיהלען ענג אין הויז. עס ווערט ביי אַלעמען אַ געדריקטע-שטימונג.

אירינאַ, די אינגסטע שוועסטער, ווילינגט איין צו חתונה האָ-בען מיט אַ באַראָן, אַן אַלטער פֿריינד פֿון דער פֿאַמיליע. און גוטער בעקאַנטער פֿון איהר פֿאָטער, ווען ער איז נאָך געווען אין מאַסקווע. אירינאַ זאָגט איהם אויסדריקליך אַז זי האָט ליעב אַ צווייטען, נאָר זי האָט חתונה מיט איהם פּשוט ניט קענענדיג איהם אָפּזאָגען. דער באַראָן ליידעט שטאַרק דערפֿון. בעזונט דערס ליידעט ער דערפֿון וואָס סאַלאַני, דער וועמען אירינאַ האָט שטאַרק ליעב, איז אַ מענש מיט קליינליכע באַגריפען און אַ בייזוויליגער. עס קומט ביי זיי צו אַ דועל. דער באַראָן איז זיכער אַז יענער וועט זיין געווינער. ער טהוט עס בלויז אום צו בלייבען אַ דושענטעלמאַן און וועלענדיג פֿאַרטיידיגען אירינאַ'ס עהרע וועלכע איז פֿון סאַלאַני'ן באַליידיגט געוואָרען. ער קומט צו אירינאַ'ן זיך געזעגענען. ער זאָגט איהר נאָר ניט וועגען דעם וואָס עס וועט באַלד זיין. ער וויל איהר קיין שמערצען ניט אָנטהון. אָבער עפעס פֿיהלט זי אינסטינקטיוו אין זיין באַנעה-מונג, אין זיין האַלטען זיך אַז ער לעבט איבער אין דעם מאַמענט דאָס שרעקליכסטע און איז צו דערזעלבער צייט גליקליך וואָס ער איז געבען איהר.

דער באַראָן ווערט געטויטעט אין דעם דועל. ווען די טרויע-ריגע נייעס קומט אָן צו אירינאַ'ן בלייבט זי פֿאַרצווייפעלט, אין גרויס טרויער.

די שוועסטער בלייבען אין דער היים. מאַסקוואַ בלייבט ביי זיי אַ ניט פֿאַרווירקליכטער חלום.

טשענאזויס „דריי שוועסטער“

דער גרויסער קינסטלער קאטשאלאָוו האָט זיך געוווּזען אין ווידער אַ נייע ראָלע; און ווידער האָט ער באשטעטיגט די בעניסטערטע לויב-ווערטער, וועלכע מען האָט געהערט וועגען איהם די לעצטע פּומצעהן אָדער צוואַנציג יאָהר. אַ נייער טיפּ, נייע אומשטענדען, אַ נייע לאַגע; און ווידער האָט זיך אייך געדוכט, אַז דאָס איז ניט קיין שוישפּילעריי, נור אַ שטיק אמת'ער לעבען; אַ שטיק אמת'ע טראַגעדיע.

דאָס איז אַ ראָלע פון אַ באַראָן אָן אַפיציער אין דער רוסישער אַרמעע פאר-דער-מלחמה-צייט. ער איז אָן איידעלער מענש, אַ דענקענדר, אָן ענטוויקעלטער און אַ סימפּאטישער. ער איז אָבער ניט קיין שעהנער, און די מיידעל, אין וועלכע ער לייעבט זיך (די אינגסטע פון די דריי שוועסטער), ליבט איהם ניט. קאטשאלאָוו אליין איז גראָד ניט קיין מיאוס'ער. פארקעהרט, ער האָט אַ שעהנעם, אינטערעסאַנטען פנים. נו, האָט ער זיך געמאַכט פאר ניט קיין שעהנעם; ער האָט זיין פנים אזוי געפיקסט, אַז ער איז געווען באַדעקט מיט קרעצלעך און מיט אַ מין רויהע רויטקייט. עס איז געווען אַ נאַטירליכער געזיכט אַזעלכער, און עס איז ניט געווען לייכט צו דערקענען, אַז דאָס איז קאטשאלאָוו. ניט ווילענדיג האָב אייך זיך געפרעגט: וואָלט אַ וויכטיגער אַמערי-קאנער אַקטיאָר זיך אזוי גרימירט? ער וואָלט נאָר ניט געוואָלט שפּילען אַזאַ ראָלע. אָן אַמעריקאנער העלד מוז זיין שעהן.

אין די ערשטע דריי אַקטען איז דער באַראָן אַפיציער גוטמוטהיג, פריילעך, אָדער פּילאָזאָפּיש-ערנסט, אָדער פארליעבט; און דורכאויס איז דאָס געווען אַ לעבעדיגער מענש, אַ מענש ארויסגענומען פון דער טיעפסטער ווירקליכקייט. אין דעם פערטען אַקט קומט אויף איהם אַ טראַגעדיע; דאָ האָט קאטשאלאָוו געהאַט איינע פון די דעליקאַטסטע און שטאַרקסטע דראַמאַטישע מאַמענטען, וואָס אָן אַקטיאָר קען נור באַקומען צום שפּילען; און — דאָ האָט איהר באַקומען די בעסטע געלעגענהייט צו זעהן, וואָס פאר אַ גילדענער קינסטלער דאָס איז.

צו די דריי שוועסטער אין הויז קומען אריין פיעלע אפיצירען (זייער פאָטער, וועלכער איז שוין טויט, איז געווען א גענעראל, דער קאָמאָנ-דיר פון דעם דאָרטיגען פּאָלק), און איינער פון די אָפיצירען איז דעם באַראָן'ס ליעבעם קאָנקורענט. דאָס איז א ניט-קוין-סימפּאָטישער מענש, א ניט-פּאַרניגער, א להכעיס'ניק, א פּאַרביסענער. די אינגסטע פון די דריי שוועסטער (אירינא רופט מען איהר) וויליגט איין צו היי-ראַטען דעם באַראָן. זי זאָגט איהם אָפען, אַז זי ליבט איהם ניט, אָבער ער איז א פיינער, איידעלער מענש, און זי ווייס, אַז ער וועט זיין א גוטער מאַן צו איהר. דער להכעיס'ניק רייצט זיך דעריבער מיט איהם, קרימט איהם איבער און דערגעהט איהם די יאָהרען אויף פּערשיעדענע אופנים. יענער פּאַרטראָגט דאָס אלץ מיט געדולד און מיט ליעבליכקייט. אָבער איין מאָל, אויפ'ן גאס, פּאַרלירט ער זיין געדולד און באַליידיגט איהם. יענער רופט איהם ארויס אויף א דועל.

פּאַר'ן דועל קומט ער זיך געזעגענען מיט אירינא'ן. די געשיכטע פון דעם דועל פּאַרבאָרגט מען אָבער פון איהר. ער ווינקט צו אלעמען, אַז זיי זאָלען זיך ניט ארויסרעדען פאַר איהר. אין זיין געזעגענען זיך איז, אַלזאָ, פּאַראן די ליידענשאפט פון ליעבע, און דער געפיהל פון דעם געפּאַהר. וואָס עס הענגט איבער איהם; די גאַנצע געמישטע טראַגעדיע פון דעם מאָמענט ליגט אין זיין „אדיע“ צו איהר; אָבער דאָס אלץ מוז ער פּאַרבאָרגען. דער טהעאַטער-בעזוכער, וועלכער ווייס, וואָס דער באַ-ראָן פּיהלט, זעהט זיין פּילפּאכע איבערלעבונג דורך דעם שליוער פון דער פּאַלשער ראָלע, וואָס ער צווינגט זיך צו שפּיעלען פאַר אירינא'ן. די מיידעל זעהט אַז ער איז צוטראַגען אַז ער האָט יסורים, און זי פּרעגט איהם טאַקע וועגען דעם; אָבער זי ווייס דאָך, אַז ער ליידט שטאַרק פון דעם וואָס זי ליעבט איהם ניט.

אַט די עזע העכסט-דעליקאַטע און העכסט אינהאַלטס-רייכע סצענע האָט קאַטשאַלָאָו דורכגעפּיהרט מיט אַזאַ קונסט, דאָס הייסט, מיט אַזאַ טיפּער ווירקליכקייט, אַז ביי דעם שרייבער פון דיזען איבערבליק האָט בוכשטעבליך דער אָטעם פּאַרכאַפט פון רחמנות און ליעבע צו דעם אונגליקליכען סימפּאָטישען אָפיציער.

אירינא איז א מיידעל פון עטליכע און צוואנציג יאָהר. זי דורשט נאָך לעבען און גליק. זי טרוימט שטענדיג וועגען אוועקפּאַהרען פון זייער טויטער, פּראָווינציעלער שטאָדט און באַזעצען זיך אין מאָסקווע. זי טרוימט וועגען ליעבע, וועגען אַן אינטערעסאַנטען בליהענדען לעבען. און פון אלע איהרע טרוימען בלייבט גאַרנישט. זי איז פּאַרטרויערט; עס איז א שטילע טראַגעדיע; זי שטיקט איהר און דריקט איהר אָהן א שיעור. און עס ווערט איהר מיאוס די אַרבייט (צוערשט אַלס טעלע-

גראפיסטקע און דערנאך אין אן אנדער אָפּים), און זי זעהט, אז זי מוז זיך פארבינדען מיט א מענשען, צו וועלכען איהר הארץ איז קאלט, פלאצט איהר קומער ארויס אין אן אויסגוס פון טרערען און א יאָמער-געווין.

ס'איז פאראן א סצענע אזעלכע, און זי ווערט געשפילט מיט אזא ווירקליכקייט, מיט אזעלכע אמת'ע רייד און אזא אמת'ן יאָמער, אז א הארץ פון שטיין מוז צובראָכען ווערען.

דיזע ראָלע האָט דורכגעפיהרט לידיא קארעניעווא. אין אמעריקא וואָלט אזא שוישפילערין געווען איינע פון די וויכטיגסטע סטארס. אין דעם סטאניסלאווסקי-טהעאטער זיינען פאראן עטליכע שוישפילעריןען, וועמען מען גיט אזעלכע ראָלען, און יעדע פון זיי איז אן אמת'ע ארטיסט. טין אין אלץ וואָס זי שפיעלט. אין דער דערמאָנטער סצענע האָט פרייז-ליין קארעניעווא געמאכט אן אונבעשרייבליך טיעפען איינדרוק.

די עלטסטע שוועסטער, אָלגא, איז אויך ניט פארהייראט. זי איז א לעהרערין אין א גימנאזיע. זי איז א גוטע, א געדולדיגע, א פריינד-ליכע. זי טרויבט אויך וועגען מאַסקווע און וועגען גליק, אָבער אויף א געלאסענערען שטייגער. דיזע ראָלע האָט געשפיעלט פרייליין פאשענ-נאיא — אויך א זעהר טאלאנטפולע רעאליסטישע ארטיסטין. מיר זיי-נען ענטציקט געוואָרען פון איהר שפיעלען אין דעם „קארשען גאָרטען“ אלס די אָדאָפּטירטע טאָכטער, און דאָ האָבען מיר פון איהר ווידער געד האט א סצענע פון בירליאָנטענע קונסט. דאָס איז א סצענע, וואָס זי האָט מיט איהר שוועגערין נאטאשא — די שלאַנג וואָס איז אריינגעקן מען אין זייער גוטע פאמיליע.

נאטאשא צושרייט זיך אויף דער אלטער ניאָנקע, אנפּיסא, פאר וואָס זי סמייט צו זיצען, ווען זי, נאטאשא, שמעהט; זי טרויבט איהר ארויס, די זעבציגייגעהריגע דינסט, וועלכע האָט די דריי שוועסטער און זייער ברודער אויסגעהאָדעוועט. אָלגא איז נידערגעשלאָגען פון דעם. זי רעדט מיט נאטאשא'ן מילד, אָבער מיט פיין. זי ערקלעהרט איהר, אז זי קען ניט זעהן ווי מען באליידיגט א מענשען; אז זי פיהלט זיך שרעקליך, אז זי קאן דאָס אלץ ניט פארטראָגען. דאָס איז ניט געווען קיין סצענע פון יאָמערען און פיינליכע געשרייען, אָבער אויף א שטי-לערען אופן איז אויסגעדריקט געוואָרען דער צושטאנד פון אָלגא'ס צו-וועהטאָנטע הארץ דורך מייסטערהאפטע לעבענס-טענער.

צו דער אבשטויסענדער נאטאשא וועלען מיר זיך נאך אומקעהרען. צוערשט וועגען דער מיטעלסטער פון די דריי שוועסטער, מאשא.

זי איז פארהייראט. איהר מאן איז א לעהרער אין גימנאזיע, זעהר

א נומער מענש, אָבער אַ נאַר. זי איז אויך אונצופרידען פון לעבען. זי בענקט אויך נאָך מאַסקווע. מען דארף באַמערקען אז אין מאַסקווע האָט די פאמיליע געוואוינט פריהער, מיט יאָהרען צוריק, ווען דער פאָטער האָט נאָך געלעבט און איז נאָך געווען יונג. פון דאָרטען האָט מען איהם געשיקט אין דער פּראָווינציעלער שטאָדט, אלס קאָמאַנדיר פון דעם פּאָלק, וועלכער שטעהט דאָרטען. ער איז געווען אַן איידעלער מענש, דער פאָטער, און האָט די קינדער געגעבען אַן אונגעוועהנליך גוטע ערציהונג.

איצט קומט אין דיווער שטאָדט א פּאָלקאָוויניק מיט'ן נאָמען ווער-שינין. ער איז שוין ניט קיין יונגער מאַן. ער האָט שוין גרויע האָר, און ער האָט אַ פרוי מיט צוויי מיידעלעך. ער איז אָבער א שעהנער, אינטערעסאַנטער, געבילדעטער און סימפּאַטישער מענש, און ווען מאַשאַ ווערט מיט איהם באַקאַנט, פערליעבט זי זיך אין איהם.

ווערשינין האָט צרות פון זיין פרוי, וועלכע איז א שלאַק, און נאָר וואָס געהט זי איין סם, כּדי איהם צו מאַכען א סקאַנדאַל. ווערשינין באַקלאַנגט זיך אויף די טרויעריגע ערציהונג, וואָס זיינע מיידעלעך באַ-קומען, און אויף די צרות, וואָס ער שטעהט אויס פון זיין שלעכטע, היסטערישע פרוי, און דאָס פאַרשטאַרקט נאָך מאַשאַ'ס ליבע צו איהם. זי האָט רחמנות אויף איהם און דער רחמנות גיסט צו אויף צו דעם פלאַם פון איהר ליבע.

א האַפּטונגסלאָזע ליבע, וואָרים ווערשינין קען ניט אוועקוואַרפּען זיין פאמיליע; ער איז פאַרליעבט אין מאַשאַ'ן. זיי זיינען גוטע, טרייע חברים; זיי וואָלטען געווען א גליקליכע פּאָר פּאָלק, אָבער די באַרמלאָזע אומשטענדען שטעהען אין וועג.

די ראַלע פון מאַשאַ שפיעלט מאַראַם קניפער-טשעכאָווא. אַז דאָס איז א פאַרליעבטע פרוי קענט איהר דערזעהן פאַר דריי מייל, דאַכט זיך. דער נאַנצער טהעאַטער דער גרויסער איז מיט איהר פאַרליעבטקייט דורכ-געפילט. פּלוצלונג ווערט זי אין גאַנצען באַגאַסען מיט א סאָרט נאַרישע שמייכלעך; פּלוצלונג לאַכט זי אָהן א שיעור מיט א פאַרליעבט-היסטע-ריש געלעכטער. פאַרליבטקייט איז אזוי ווי פאַרגיפטונג; אזוי ווי איינער וואָס ווערט פאַר-סם'ט פון א שערליכען גראָז. אָט דיווער כאַד-ראַקטער פון ליבע האָט זיך געפיהלט אונגעהויער דייטליך. און צוזאַמען מיט דער ליבע האָט זיך געפיהלט די הילפלאָזיגקייט, דיא טראַגעדיע דערפון. אַן אומגליקליכער גליק האָט זיך געפיהלט.

די ליבע ענדיגט זיך מיט א דראַמאַטישען געזעגענען זיך, וועגען וועלכען מיר וועלען רעדען שפּעטער.

אלס דער פארליכטער פאלקאוניק ווערשינין האָט געשפּיעלט סטאַ-
ניסלאָווסקי. ער האָט וועניג וואָס צו טהון, נאָר א היבש ביסעל וואָס
צו רעדען; אָבער מיט זיין באַנעהמען זיך האָט ער געשאַמען דעם ריכ-
טיגען בילד. -

איצט קומען מיר צו דעם ברודער פון די דריי שוועסטער. אנדרעי
איז זיין נאָמען. דאָס איז א יונגער מאַן, וועלכער האָט זיך פריהער
באשעפטיגט מיט וויסענשאַפט. ער האָט געשטרעבט צו א פּראָפּעסאָר-
קאָריערע. און ער האָט געהאַט די בעסטע אויסזיכטען, אָבער אַט איז
ער געקומען אין דער פּראָווינציעלער שטאָרט און ער איז אויך פּארניס-
טעט געוואָרען. ער האָט דערזעהן א יונגע, פּרישע, ניט קיין מיאוסע
מיידעל און ער איז פּאַרקאָכט געוואָרען אין איהר. זי איז ניט קיין
סימפּאַטישע, זי איז א וואלגאַרע עגאָאיסטקע; א מענש אָהן געשמאַק
און אָהן געוויסען; א בייזע און אָהן א האַרץ. אָבער די ליעבע איז
בלינד. יא, די ליעבע צום קערפּער איז בלינד צום גייסט פון דער נע-
ליעבטער. זיי האָבען חתונה געהאַט. גלייך נעהמט נאַטאַשאַ איהם
אריין אין די הענט; און ניט נאָר איהם, נאָר די גאַנצע הויז. זי פּאַר-
ניכטעט דעם גאַנצען גייסט פון דער הויז. זי מאַכט אלעמען קרענק
די קעפּ מיט איהר בייבי. זי צווינגט די אינגסטע שוועסטער אירינאַ
אויפּצוגעבען איהר צימער און וואוינען צוזאַמען מיט איהר עלטערע
שוועסטער אַלגאַ, כדי די בייבי זאָל האָבען דעם לופּטיגסטען צימער
פאַר זיך. פון אנדרעי'ס טרוימען וועגען א פּראָפּעסאָר-קאָריערע ווערט
גאָר ניט. זיין ווייב לעגט אויף אלעס ארויף איהר דאַרבענע האַנט. זי
פאַרשטעהט ניט אַזעלכע זאַכען און זי דאַרף זיי ניט האָבען. ער ווערט
נעבאָך א טשינאַוניק, א פּראָווינציעלער בעאַמטער. ער פיהלט זיך
אומגליקליך, אָבער וואָס קען ער העלפען? ער האָט ניט קיין מוט
צו קעמפען געגען זיין פרוי.

אויף דער סצענע קומען פאָר עטליכע סצענעס, וואו עס ווייזט זיך
ארויס דער עקעלהאפטער כאַראַקטער פון דער וואלגאַרער נאַטאַשאַ;
איהר הערשענדער גייסט, איהר שלאַנגען נאַטור; און ווען זי צושרייט
זיך עגאָאיסטיש און קוויטשעט היסטעריש אויפ'ן קול, ווילט זיך שטאַ-
לופּען אָרער איהר אויספאַטשען. די האַרץ בלוטעט קוקענדיג אויף
איהר אנדרעי'ן און אויף זיינע שוועסטער, נעבעך. אַלגאַ מופט אין נאַנ-
צען ארויס און אירינאַ געהט חתונה האָבען. די הויז בעלאַנגט צו דער
גאַנצער משפּחה, אָבער נאַטאַשאַע שטופט אלע שוועסטער ארויס פון
דאָרטען.

די דאָלע פון נאַטאַשאַ האָט געשפּיעלט מאַדאַם בולגאַקאָוא. אין
אייניגע שטעלען איז זי געווען מעכאַניש; אין אייניגע — הויפּטזעכליך

דאָרטען, וואו זי שרייט מיט היסטערישע גיפטיגקייט — איז זי געווען
זעהר גוט.

די ראָלע פון אנדרעי'ען האָט געשפיעלט לױססקי. דיעזער לױססקי
האָט געשפיעלט אין די פריהערדיגע דריי פיעסען און אין יעדער פון
זיי האָט ער ארויסגערופען אונזער באוואונדערונג. אלס אנדריי שפיעלט
ער אויך גלענצענד, אָבער די בילד וואָס ער האָט געזוכט צו שאַפֿען, האָט
צו אונזער איינבילדונגס-קראַפט ניט גערעדט. אפשר האָבען מיר די
ראָלע גאַנץ אנדערש פארשטאנען, ווי ער, ווען מיר האָבען געלעזען טשע-
כאָו'ס דראַמאַ.

איהר האָט אַלזאָ פאר זיך א פאמיליע פון פיער מענשען, דריי
שוועסטער מיט א ברודער און יעדער טראַגט זיך ארום מיט צושטערטע
חלומות. יעדער טראַגט זיך ארום מיט א הארץ פול מיט פארגליווערטען
וועהטאָג. ווי עס ענטוויקעלט זיך די פיעסע האָט איהר א סטיידוש
פול מיט צרות, אָבער ניט קיין צוגעקלערטע צרות, נאָר פון דעם סאָרט,
מיט וועלכען די גאַנצע וועלט איז פול: טרויעמען זיינען ניט מקוים גע-
וואָרען; גליקען, וועלכע האָבען זיך ארויסגעצייגט פאר אומגליקען; א
שווערע וואָכענדיגקייט; א נודע, דריקענדע אומצופרידענהייט און
הילפלאָזיגקייט.

איהר האָט ניט פאר זיך קיין קונציג אויפגעבויעט דראַמע אין פיער
אַקטען פון דעם סאָרט, וועלכען מען רופט געוועהנליך ביהנע-מעסיג.
איינער פון די אַמעריקאנער קריטיקער באַמערקט גאַנץ ריכטיג דאָס
פאַלגענדע: די פיעסע באַשמעהט פון שטיקלעך לעבען, וועלכע זיינען
ניט צוזאַמענגעפאַסט איינע מיט די אנדערע ספּעציעל פאר דער ביהנע.
דיווער קריטיקער לויבט דאָס. ער איז ניט צוגעאוואוינט, דער אַמערי-
קאַנער טהעאַטער מבין, אז מען זאָל לאָזען דעם לעבען אליין אויפשריי-
בען א פיעסע. וואָרים קיין ביהנע-מעסיגע דראַמע שרייבט ניט דאָס
לעבען. פון דעם שטאַנדפונקט פון דער אַמעריקאנער טהעאַטער-מלאַכּה,
איז די ווירקליכקייט איין גאַנץ שלעכטע דראַמאַ-שרייבערין. אָבער
טשעכאָו האָט גאַנץ אנדערע באַגריפען געהאַט וועגען ליטעראַטור און
דראַמאַ. און די אַמעריקאנער קריטיקער מווען אלע איצט שטעהן מיט
אַרפּאָענומענע היטלען און מיט טענער פון באוואונדערונג און אונ-
טערטעניגקייט שרייען: מיר האָבען א סך צו לערנען ביי טשעכאָו'ן,
ער עפענט אונז די אויגען!

זיי פיהלען זיך אזוי ווי נייגעבאָרענע און זייערע קריטיקער זיינען
גוטע לעסאָנס אין אַמת'ער ליטעראַטור. זיי דארפען האָבען אַן איינפלוס
אויפ'ן אַמעריקאנער געשמאַק.

הלאוי!

הלאוי זאָלען די הונדערטע אמעריקאנער פיעסען ניט פארשוועכען
דיעזע אלע גוטע איינדריקע מיט די אלע טשעכאָוויפיעסען.

דער שלום פון דער פיעסע איז איינע פון די העכסטע טראגעדיעס וואָס
מען קען זיך נאָר פאַרשטעלען. דער פאַלקאָוויק מארשירט ארויס מיט
זיין פאַלק פון שטאָרט. ער מופט אריבער אין פוילען. די לעבעדיגקייט
וועלכע ער האָט אין דיעזער פראָוויניץ אריינגעבראַכט, געהט אַוועק.
ווערשינין קומט זיך געזעגענען מיט זיין מאשא'ן. אַך, ס'ארא שרעק-
ליכע סצענע דאָס איז געווען! ווי נאטירליך און ווי שטאַרק ביידע
האַבען דאָס געשפיעלט. מען דארף ווירקליך האָבען גערווען פון אייזען
צו בלייבען געלאסען דערביי. און איך גלויב ניט, אַז עס זיינען געווען
פיעלע מיט אַזעלכע גערווען אין טהעאָטער — צי אונזערע מענשען צי
אַמעריקאנער.

און דער דועל האָט זיך געענדיגט מיט דעם טויט פון באַראָן; און
דאָס איז אויך נאטירליך, וואָרים ווי קומט אַזאַ מענש צו קענען אזוי
גוט שיסען, ווי יענער להכעיס'ניק? דער באַראָן האָט זיך אינטערעסירט
מיט ביכער און מיט אידעען, און סוף כל סוף איז ער גאָר ארויס פון דער
אַרמע.

עס ענדיגט זיך מיט אַ סצענע ווי די דריי שוועסטער שטעהען און
רעדען. אָלגא, די עלטערע, רעדט טרויעריגע, קלוגע ווערטער, און די
אַנדערע צוויי שטעהען אין פאַרצווייפלונג.

פיעלייכט איז דיעזע רעדע ניט דורכאויס רעאליסטיש. פיעלייכט
זיינען אויך ניט רעאליסטיש עטליכע אַנדערע זאַכען אין דער פיעסע.
דער גאַנצער טיפ פון דעם להכעיס'ניק איז אַ גאַנץ ביליגער און עטליכע
אַנדערע איינצעלהייטען זיינען ביליגע. אָבער שטעלט אייך פאַר, אַז
איהר ניהט אָן ביליגע קנעפ אין אַ ראָק, וועלכער איז געמאַכט פון
טייערע מאַטעריע און איז גענייהט געוואָרען און צוגעפאַסט זעהר גוט.
די קנעפ וואָלט מען געקענט אויסשניידען און אייננייהען אַנדערע.
אבי דער עיקר, דער ראָק איז אַ זעלמענער. אָט אַזאַ איינדרוק מאַכט
אויף מיר די פעהלערען אין דיעזער פיעסע אין באַצונג צו דעם עיקר.

איך האָב אויבען פאַרגעסען צו זאָגען אַ פאַר ווערטער וועגען מאַ-
שא'ס מאַן, דעם נאדישען, גוטען טשינגאָוויק, דעם גימנאזיע-לעהרער.
ער זעהט, אַז זיין פרוי איז פאַרליעבט אין ווערשינינען; און ווען זי
וויינט היסטעריש אין איהר ביטערער פאַרצווייפלונג, נאָכדעם ווי ווער-
שינין האָט זיך מיט איהר געזעגענט, טראָגט ער איהר צו אַ גלאַז וואַסער
און רעדט צו איהר זעהר פריינדליך און גוט. ער ווייס אַלעס, אָבער עס
מאַכט איהם ניט אויס. ער האָט איהר אַלץ לייעב און איז אַלץ גוט

צו איהר. עפעס אזוי ווי זי וואָלט געווען קראַנק ניט פון פארליעבט
קייט אין א פרעמדען, נאָר פון עפעס א קאָפּ-שמערצען. די סצענע איז
א מערקווירדיג אינטערעסאַנטע. און ווישנעווסקי, וועלכער האָט איהר
געשפּיעלט, איז געווען אמת אויסגעצייכענט אין איהר. אין ערשטען
אקט האָט ער אביסעל צופיעל געשריען. ער איז אָבער געווען גלענצענד
אין דער גאַנצער ראָלע. ער ווייזט אין איהר ארויס אמת'ן טאַלאַנט.

אַלס באַריס גאָרונאָוו אין „צאר פּיאָדאָר“ איז ער געווען זעהר גוט
אָבער אַלס אמת-באנאבטער ארטיסט האָט ער זיך ארויסגעצייגט ערשט
דיווען מאָנטאג אבענד. דאָס איז איבערהויפט געווען א מערקווירדיגער
מאָמענט. מאשא, זיין פרוי, וויינט היסטעריש ווארום איהר געליעבטער
געהט אוועק, און דאָרטען, הינטער דער סצענע, הערט זיך דער אַרקעסטער
פון די סאָלדאטען, וואָס מאַרשירען ארויס פון שטאָרט. און דאָ פאַרעט
דער מאַן ארום זיין פארליעבטער פרוי מיט א גלאַז וואסער, מיט אמת'ע
פאַרגעבונג, מיט אמת'ע געטרייהייט.

אַך, וואָס עס האָט זיך אָפּגעטהון אין די הערצער פון די טהעאַטער
באזוכער אין יענעם מאָמענט!

איך וואָלט דורכגעלאָזען א זעהר וויכטיגען פונקט, ווען איך זאָל ניט
דערמאָנען דעם שוישפּילער גריבונין, וועלכער האָט געשפּיעלט די ראָלע
פון אַן אלטען מיליטערישען דאָקטאָר, א פּוילער, א פּיאַניצע, א דענ-
קענדער, אן אינטערעסאַנטער, א קלוגער. מיר האָבען דעמוזעלכען גרוי-
בונין געלויבט פאַר זיין שפּיעלען אין דעם „קארשען נאָרטען“ — אויך
אַלס אלטען מאַן. דאָס איז אָבער אַ גאַנץ אַנדער טיפּ. ער איז געווען
אויסגעצייכענט אין יעדער איינצעלהייט. עס איז אונגעגלייך זיך פאַר-
צושטעלען, אז אימיצער וואָלט די זעלבע ראָלע געשפּיעלט בעסער. ווי
קען מען דען שפּיעלען בעסער ווי דאָס לעבען אליין?

וויעדער האָבען מיר דאָ, אלזאָ, א היבשע גרופע שוישפּילער, יעדער
און יעדע פון וועלכער שפּיעלט ווי א סטאַר, וואָס פאַרדיענט אין
אמת'ען דעם נאָמען. אַט אין דעם באשטעהט איינע פון די מערקווירדיג-
קייטען פון דיווען קונסט טהעאַטער, וועלכער איז אזוי באַריהמט איבער
דער גאַנצער וועלט. אין אַן אַמעריקאַנער אָדער אין אַן ענגלישער קאָמ-
פּאַני האָט איהר איין סטאַר, וועלכער פאַרדיענט אויך ניט אַלע מאָל
דעם נאָמען; און דאָס איז א קאָמפּאַניע, וועלכע באשטעהט כמעט אין
גאַנצען פון סטאַרס.

עס זיינען, נאַטירליך, דאָ בעסערע און נאָך בעסערע. פון קאַטשא-
לאָווס און מאַסקוויןס באשטעהט די גאַנצע קאָמפּאַניע ניט. אָבער א
גרויסע צאָהל באשטעהט פון אויסגעצייכענטע ארטיסטען אין דעם
שעהנסטען זין פון דיווען וואָרט.

אָבער דאָס וויכטיגסטע איז, וואָס זיי שפּיעלען ניט אלס סטאַרס. אַט האָט מאַסקווין פּאַרינע וואָך געשפּיעלט א גאַנץ קלײנע ראָלע. יעדער איינער פון זיי איז באַרייט צו שפּיעלען וואָס מען גיט איהם, צי א גרויסע, צי א קלײנע ראָלע. דאָס איז א זאך וואָס אַזאַמעריקאַנער סטאַר וואָלט זיך אבסאָלוט ענטזאגט צו טהון. און דערצו ביימען זיי זיך מיט די ראָלען. היינט שפּיעלט קאַטשאַלאָוו, און מאָרגען שפּיעלט מאַסקווין, און איבערמאָרגען נאָר פּאַדגאַרין איז דער זעלבער ראָלע. דאָס איז וויעדער א פּונקט, וועלכער איז אַן אונמעגליכקייט אונטער דעם אַמעריקאַנעם סטאַר־סיסטעם — א סיסטעם, אונטער וועלכען די קונסט ווערט פּאַרזשאַוועט אקוראַט ווי אייזען אין א שלעכטען וועטער.

איינער פון די אַמעריקאַנער קריטיקער מאַכט אן אינטערעסאַנטע באַמערקונג וועגען דער פּאַרשטעלונג פון די „דריי שוועסטער“: ביי אונז — זאָגט ער — ווען א סטאַר דאַרף אראָפּנעהן פון דער ביהנע געהט ער אוועק מיט א קנאַק. ער מוז דערביי זאָגען עפעס א מערקווירדיגע וואָרט; עס מוז פּאַרקומען עפעס אן עפעקט־סצענע. וואָס דען, גלאַט ארויס־קומען ווי אַן איינפאַכער בשר ודם ? און דאָ געהט קאַטשאַלאָוו ארויף אויף דער ביהנע און ארונטער פון דער ביהנע אָהן שום פּאַראַד — נאָ טירליך, ווי אין לעבען, ווי עס פּאַדערט דער מאַמענט.

מען צורייסט זיך לויבענדיג די מאַסקווער קאַמפּאַני פאַר דעם שטיי־גער ווי זי שפּיעלט סתּם א סצענע. אין די „דריי שוועסטער“ איז פאַראַן א קאַמפּאַני אָפיצירען און די שוועסטער און אַנדערע, וואָס זיצען ארום און טרינקען. געוועהנליך ווערט אזאַ סצענע אָפּגע־פּט־ט מעכאַניש; און דאָ איז יעדע איינצעלהייט געווען אזוי געשפּיעלט, אזוי ווי אפילו דער טישטוך וואָלט געווען אַן אקטיאָר. וועגען די דיענסטען, וואָס דע־קען דעם טיש און דערלאַנגען צום טיש, איז שוין נאָך ניטאָ וואָס צו רעדען. זיי האָבען ניט קיין ראָלען; זייערע נעמען זיינען נאָך ניט אין פּראָגראַם. זיי האָבען קיין וואָרט ניט אויסצורעדען, און דאָך טהוען זיי זייער אַרבייט מיט א ווירקליכקייט, אַז עס דאַכט זיך אייך, אַז דאָס זיינען טאַקע דיענסטען און דענשטיקעס.

אן אַנדער אַמעריקאַנער קריטיקער מאַכט אזאַ אינטערעסאַנטע באַ־מערקונג: געוועהנליך אין א פּיעסע איז אַזו: איינער רעדט, דער אַני־דערער ענטפּערט און קיינער רעדט דערביי ניט, נאָר איינער רעדט. דער לעבען אָבער ווייס ניט פון אזעלכע זאַכען. צוויי מענשען רעדען און דערביי רעדען אַנדערע אויך, און פּונקט אזוי קומט פּאַר ביי סטאַני־סלאָווסקי'ן אויף דער ביהנע.

אָבער וואָס די קריטיקער בעמערקען קיינמאָל ניט, איז דאָס פּאַל־

גענרע, וואָס מיר זאָגען כמעט אין יעדער קריטיק אונזערע: אויף דער
אַמעריקאנער ביהנע פיהלט איהר זיך גליקליך, ווען איינער פון א
גאנצער קאָמפאניע רעדט מיט א נאַטירליכען לשון. ווען צוויי רעדען אזוי
איז שוין א סורפרייז. די איבעריגע דעקלאמירען, למשל, ווען זיי פרע-
גען ווי שפעט עס איז, אזוי ווי זיי וואָלטען אייך געגעבען א „רעסיטיי-
שאַן“ פון א שטיקעל שעקספיער. דאָ רעדען אלע, אבסאָלוט אלע, ווי
מען רעדט אין דעם געוועהנליכען לעבען. קיין שווישפילער, „רעסייטע-
וועט“ ניט. אָט אין דעם ליעגט די אמת'ע קונסט און דאָס ענטציקט
דעם שרייבער פון דיזע ציילען מעהר ווי אלעס.

פ. רעי קאמסטאק און מארדיס געסט

פרעזענטירען

באלעיעף'ס

שאזו סארע (פלעדער מויז)

פון מאסקווא—פאריז—לאנדאן

יעצט אין

סענטשורי רוף טהעאטער

ניו יארק

דעם צווייטען יאהר

LABOR WORLD PRESS

1126 Blue Island Avenue

CHICAGO'S LABOR BANK

By arrangement with the Russian American Industrial Corp., 31 Union Square, New York, N.Y., holding special concession from the Soviet Government

We are sending Dollars

TO ALL CITIES AND TOWNS OF

Russia and Ukraine

by **CABLE and MAIL**

Our Representative in Russia is the
INDUSTRIAL BANK OF MOSCOW
and its branches and agencies in Petrograd, Gomel,
Tshernigoff, Kiew, Kharkoff, Rostow,
Winnitza, Minsk, Odessa, Nikolaew, etc.

**OUR CABLE SERVICE IS AS FAST AS
BEFORE THE WAR**

We had instances of money delivered in Moscow
IN 3 DAYS and in Odessa—the extreme
South of Russia—**IN 8 DAYS**

**THE COST OF A CABLE WITH AN ORDINARY
ADDRESS IS ONLY \$2.00**
NO TAXES DEDUCTED IN RUSSIA

**SEND MONEY TO YOUR RELATIVES THRU
CHICAGO'S LABOR BANK**

Amalgamated <sup>Trust
and
Savings</sup> **Bank**
A CLEARING HOUSE BANK

371 WEST JACKSON BLVD. CHICAGO, ILL.
103 EAST 14TH STREET NEW YORK, N. Y.

The Moscow Art Theatre

by

ABRAHAM CAHAN

Published by the
WORKERS' CULTURE LEAGUE

1224 So. Albany Ave.

Chicago, Ill.

April, 1923